Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 3 СЕНТЯБРЬ, 1988 ШУ. ★ № 106 (7609). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

◆

ЛаьрхIар кхоачашду

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера пачхаьалкхен плани тIанйца социалистически декхараш тIехкхоачаш ца деш цхьаккха бутт дIабахийтабац «Кавказэнергомонтажизоляция» яхача специализированни управлене Грозненски участка коллективо.

Доагора - энергетически ресурсаш кхоеш болх бе харах цо 26 августе рапорт делар дерригача технико - экономически хьокхамех йола бархI бетта план кхоачашъярах.

Къаьстта дукха балхаш даьд номер шиъ йолча ТЭЦ-а турбогенератораштен паропроводаштен ремонт еча. Уж дерригa балхаш графикал дикка хьалха чакхдаьхад. Теркам тIаозаш да уж балхаш дIадахача шерачул сихагIен дикагIен деш хилар. Из вIаштIехьдаьннад бригадин хьисапе къахьегаш хиларца. Из бахьанце тоаяннай производственни дисциплина, массехказа лакхъяннай къахьегама овсарле.

Укхаза къаьстта хьинар лакхдаларца белгалбаьнна болх беш ба изолировщикаш К. Темирсултанов, Ф. Расуев, З. Магомадова, плотник И. Пашаев, штукатур Х. Катаева, кхыбараш.

Участка коллективо дош деннад укх шера кхаь дийнахьа болх бе тоъаргйолаш материалаш. бийдал кхое. Цо вIаштIехьдоалийтаргда пятилетка кхоалагIча шера декхар ханал дикка хьалха кхоачашде.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъе дош деннад «Чечингушстрой материалы» яхача производственни объединенена чуйоагIача Грозненски № 1 йолча гIишлон материалий комбината коллективо. Чакхбаьннаб бархI бутт. ХIанззалца баьча балха итогашка хьежача гуш да тIаийца декхараш меттел пачхаьалкхен план а цар кхоачашъе гаьна йолга.

Продукцена поставкаш яра план 73 процент мара кхоачашъяьяц, хIаьта смежникашта дIакхачийтаяц 572 эзар сома маьха продукци.

Ах миллионал совгIа да товарни продукци арахецара даькъе комбината тIадиса декхар.

Къахьегама овсарле лакхъяра бархI бетта задани 83 процент мара кхоачашъяьяц. Арахецача продукцега дIадодар оттабаьча боарамал дикка дукхагIа хиларах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш зехьа йоаярах пачхаьалкхена комбината коллективо даь зе 198 эзар сома маьха да.

Пачхаьалкхен декхарех къаьстта ца лоархIаеш хьайоагIа Гусаев Мувса керте латта кирпишк арахецача цхьоалагIча цеха коллектив. Укх шера бархI бетта цо ара ца хецаш йисай 8 миллион гаргта кирпишк.

Уж деррига кхоачамбоацараш хьахиннад администраце, партийни, профсоюзни организацеша къахьегам лерттIа вIаштIехь ца баккхарахи, наьха йоако во еш хиларахи.

Кхоана—мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой ди

БУРОВИКИЙ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

Мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой цIейна сийленца накъабахара, шийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха коачашъяра доккхий социалистически декхараш тIанийцар Горячеводски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха. Уж декхараш толаме кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржайир УБР буровой коллективаша. Цу яхье хадданза хьалха а латташ, башха-дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIарех я укх шера Кагерманов Iабдурахьмана кулгалдеча «Брагуны-94» яхача буровой коллектив. ПроектагIа 5050 метр бурув а теха, из скважина яккха езаш бар бурувдеттараш. Балха тIа цхьаккха тайпа хьовзам ца хулийташ е авари ца еш, ханал хьалха из скважина яьккха бовла дош денна дар буровикаша.

Цар дош чIоагIа хиннад. Шоай профессиональни цIейна дика къахьегама совгIат а кийчдаь, накъабаьхкаб уж. ПроектагIа скважина йоаккхача тоха лаьрхIа бурув теха даьккхар цар август бетта хьалхарча декаде. Графикал биъ бутт хьалха яьккха баьлар уж из скважина. Дикка тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра, бурув деттача хIара станокаца бетта бурув тохара коммерчески сухала задани а. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель, кхыйола материалаш кхоярах укх шера буровой коллективо ах миллион сом гаргга пайда баьб пачхаьалкхенна.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, хьинаре къахьегаши даим социалистически яхье хьалха латташи бола лаьттан ченаш техкараш кIезига бац цу бригаде. Царех цаI ва пхелагIча разряда бурувдеттар, къахьегама коллектива совета член Берсанов Вахид Даудович. Кхойтта шу дизад цо бурув деттача болх бу, царех бархI шера бурувдеттар волаш къахьегаш ва из. Бурув деттача техниках Iалаьмате дика кхеташ ва. Цудухьа цо бурув тохара технологи толхаль моттиг нийсъеннаяц.

Юкъарча балха тIа а доккха дакъа лоац цо. УБР дикагIвола кагирхой хьехамча лоархIаш ва из. Кхерамзлен техника общественни инспектора декхараш а хадданза цIена кхоачашдеш хьавоагIарех а ва.

Иштта хьинаре къахьегаш, балха тIа доккхий толамаш карагIдувларах «Социалистически яхье котаьннар» яха массехк сийлен Знак еннай, дукха сийлен грамоташи ахчан премеши тийннай Вахида.

Буровой коллективе эгсара дикаIйола вахта лоархIаш я Берсанов Вахида яр. ХIанз чIоагIъе езаш я скважина эксплуатационни колонна. Из бехктокхаме декхар цун вахта коллективана тIа а дуллаш, цу хьакъе вахта лаьттан ченаш техкаращца дагабоалаш ба буровой начальник Кагерманов Iабдурахьмани буровой мастер Газорянц Владимир Рубеновичи.

СУРТАШ ТIА: 1) бурувдеттар В. Берсанов; 2) Бурувдеттарий вахта болхлошца дагабоалаш ба буровой начальник I. Кагерманови буровой мастер В. Газорянци; «Брагуны-94» яха вышка.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ДУХЬА

Геттара халача хаоттама хьалхашка къахьегаш ба укх шера Назрановски района кхаш леладераш. Каст-каста дийлхача догIаша вIаштIехьдалийтанзар ший ханнахьа ка бола ялаташ чуэца. Из бахьан долаш тIехьаяха езаш хилар кхыдола кхашкара балхаш дара ханаш а, къаьстта гурахьа дIаювргйолча культурашта, зяба лаьтта ахар.

Цу тайпара хала дале а, шоай низ дIакхоачар ду района кхаш леладераша, юхе хIама ца юташ укх шерара хьувкъам чуэца, тIадоагIача шера ма хулла тешамегIа лард йолла гIерташ.

Гурахьа дIаювргйолча культурашта лаьрхIа районе гIолла укх шера 8710 гектар лаьтта кийчде дезаш ба совхозий къахьегамхой. Цунах Дауда хана парламент хьалхIанзле 3265 гектар кийчдаьд, цул совгIа 1262 гектар зяба аьхад. Районе хадданза из болх беш 27 трактор я. Уж йоацаш, доакъар Iалашдечара, кхытайпа юртбоахама балхаш дечара мукъаяьнна трактораш а цхьан юкъа мукъагIа лаьтта аха дIаувттаю.

«40 лет Октября», «Назрановский», «Экажевский» совхозашка кхай картограммашка хьежжа, эш-эшача органически а минеральни а удобренеш товсаш лаьтта хьаьнду. «40 лет Октября» совхозе из болх беш «Назраньсельхозхимия» объединенера бIарчча отряд йоалл.

Хьувкъам алсамбаккхара лоархIаме хIама да юртбоахама культураш интенсивни технологегIа кхеяр. Iилмо а практико а бакъдаь гIулакх да из. ХIаьта тха районе укх шера планагIа кхо эзар гектара тIа дIаде дезаш да цу хьисапе гурахьа дIадув ялат. Цунах «Назрановский», «40 лет Октября» совхозашка цхьацца эзар гектар, «Экажевский» — ялх бIаь гектар, совхоз - техникуме — кхо бIаь, «Маяк» — цхьа бIаь гектар лаьтта дIалоацаргда интенсивни технологех кхеергйолча цу культуро. Цу хьисапе из дIаера ерригача совхозашка хIана дац, аьнна удобренеш а тайса кийчдаьд лаьтта.

ТIатеIIа Iалашдеш да районе гурахьа, ювча культурай фу а. ДIадера эша кIа, план 1660 тонн йолаш, 26 август хьатIакхоачаш 1576 тонн Iалашдаьд, мукх эшачул 45 тонн дукхагIа, рожь — 700 тонн.

ТIадаларга диллача кIа 245 тонн цхьоалагIча, 400 тонн шоллагIча, дисар кхоалагIча классагIа да, хIаьта мукх цхьоалагIча классагIа — 160 тонн, шоллагIча — 280 тонн, дисар — кхоалагIча.

ДIадера фу кийчдар хьанийцача, района боахамашта юкъе хьал дикагIа совхоз-техникуме да. Планал дукхагIа кIа 65 тонн, мукх 120 тонн Iалашбарал совгIа, деррига фу тIадаларга диллача лакхача боарамга дIакхоачадаьд цу боахаме. Иштта дика йоакхо яьй гурахьа ювча культурай фу Iалашдара «Назрановский», «40 лет Октября» яхача совхозашка а. Цхьабакъда, «Экажевский», «Маяк» совхозашкара хьал вогIа да. Масала, «Экажевский» совхозо дIадера 60 тонн гаргга кIа эш. Цунца цхьана из кхоачамбоацар юстаргдаккха а хала хургдац. Цу боахамашта новкъостал дергда совхоз - техникумо, 200 тонн кIаи 100 тонн мукхи планал дукхагIа Iалашбаьча «40 лет Октября» совхозо.

Гурахьа дув ялат хIара шера 25 сентябре дIаде доладу оаха. Тха района толашагIа йола агротехнически ха я из. ХIаьта из хьатIакхачалехьа гурахьа ювча культурашта деррига лаьтта аьха даккха а дIадера Iалашдаь фу деррига а цхьоалагIчеи шоллагIчеи классашка дIакхоачаде а тха района юрта боахама къахьегамхой низ дIакхоачаргхиларах теш. Цу гIулакха оарцагIъяьхай оаха ерригача совхозий агрономически службаш а.

М. МАРТАЗАНОВ, Назрановски РАПО керттера агроном.

БОАЛА ТIЕХЬА БОАЛ БОАККХАШ

КIезига халонаш эттаяц ялат чуэца болабелча гIоне Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза механизаторашта хьалхашка. Из лоархIаме болх гергагIертача деношка собрани хилар укхаза. Цига колхоза правлене, парткома, профкома кулгалхоша, керттерча специалисташа теркам тIабахийтар атта доацача хаоттама хьалашта. Каст-каста дийлхача доагIаш шен хьийкхача михон дукха ялат лаьтта Iодужадаьд, толхадаьд. Цул совгIа кхашка чIоагIа йоарI а яьнай. Цудуьха мело да еш, хIара сахьатах пайда эцаш дIадахьа деза гIулакх.

Комбайнераша нийса кхетадир шоашка даь къамаьл. Уж берригаш а, кхыметтел дуккха шераш хьалха денз болх беш хьабоагIараш а тIехьа кхашка гIолла бIарг локхаш чакхбаьлар, де дезачун зем баьккхар, ялат ца дойташ къахьегара дикагIдола наькъаш лехар.

Хьокхаш дола кIа, мукх, кен хьалхагIа касарегIа Iодиллар. Из деча доккхагIдола дакъа юкъедихьараш комбайнераш Душин Александр, Кольяно Петр, Арьков Анатолий бар. Норма 12 гектар йолаш, дийнахьа 20 — 25 гектар хьокхар цар. Касараш докъаделча мара арабаланзар ялат чуэца.

Цхьабакъда, хаоттамо балха ший «график» оттайора. Цудухьа хела нийслора Iурра денз болх ца беш баьгIа нах делкъа ха хьатIакхьача комбайнашта ховша безаш. ДукхагIйола ха кхай тIа йоаккхаш къахьегар йоккха опыт йолча комбайнера П. Исаева. Колхоза комбайнерашта юкъе яьржача социалистически яхье цахаддаш толамаш доахар цо. Дукха тIехьа ю бусаш ялат чуэца деррига шоай хьинар дIалуш бар цун къонгаш Увайси Идриси. Уж а шоай да санна комбайнераш ба. Царех дIакхийттар колхозхошта новкъостала баьхка комбайнера говзал йовзаш бола «Октябрьнефть» НГДУ болхло Корниенко Павел, Карабулакерча химически реагентий завода болхлой Тепайлов Александр, Кравченко Анатолий, Черепов Александр, Луконин Анатолий. Комбайнераша иштта дика дIадоладаь гIулакх боккхача безамца хьаллаьцар ялат хьатта дIакхухьаш болча шофераша Машхоев Ахьмада, Машхоев Султана, кхычар.

Колхоза правленена хьалхашка доаллача Сийлен улла тIа цIе вымел ягIа. Из 412 тонн ялат аьрдача комбайнера П. Исаева сийна егIа я.

Цхьабакъда, ялат чуэцарах далац гIулакх. Комбайнаш кхай тIара дIайолхаше а, гучайоал волокушаш тIехьа йола трактораш. Уж лелаеш ба механизатораш Н. Клюшин, А. Костенко, А. Разил, С. Гарданов, Б. Боков, А. Балкоев. Чах аргIаш деш ба уж.

Кастта дIайолалу гота. Боала тIехьа боал боаккхаш йолх нохараш тIехьадийза йола трактораш. Гаьна мичай гурахьа дув ялаташ дIаде деза ха. ХIанзле аьха Iодиллад эзар гектар совгIа лаьтта.

А. УРОЖАЕВ.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

1 сентябре хиннача заседане КПСС ЦК Политбюрос йийцай РСФСР Нечерноземни зона юртий районашка газификаци чакхъяккхара правительства кийчъяь пачхаьалкхен программа. ПрограммагIа лаьрхIа да керттерча даькъе 1995 шу тIакхоачаш Iалама газаца юрташка баха нах, коммунально - бытовой учрежденеш, регионера колхозаши совхозаши, хIаьта иштта продукци чакхйоаха предприятеш, хьайбаш леладу фермаш газаца Iалашъе.

Из декхар кхоачашдара лаьрхIад дикка дукха финансови а материальни а ресурсаш хьожае, целевой лаьрхIа хьалъергья Ямал — Нечерноземье яха магистральни газопровод, шерра йоаржаяь газораспределительни сеть, газонаполнительни станцеш, бытовой газови аппаратурана сервисни гIулакх дара йола базаш. Хьаянза яргйоацаш лаьрхIай проектироване организацеши кооперативаши, газови сетеш хьалъелген царна эксплуатаци елген, газоснабжене объекташ хьалъеча, ерригача союзни республикашкара комсомол, студенчески отрядаш юкъеозалга чакхдаккха а.

Дош дувцача хана белгалдаьккхар, де лаьрхIа гIулакхаш кхоачашдар боккха политически, социально-экономически лоархIам болаш долга. Цо таро хулийтаргъя Нечерноземья юрташка эргалонаш яра декхар тоаме кхоачашде, бахача наьха вахара боарам лакхбе, юртбоахама продукци йоаккхалга белггала тоаде.

Политбюрос йийцар мехка бовзаш болча Iилманхоехи специалистехи латташ йолча комиссе рекомендацей ларда тIа кийчъяь. Аральски форда районера экологически хьал овлангара тоадара йола СССР Министрий Совета предложенеш. Белгалдаьккхар, толхаяь йола Приаралья районашкара экологически равновеси юхаметтаоттаяра Аральски форд метталоаттабара радикальни гIулакхаш чакхдаханза дарг доацилга. Къаьстта теркам тIабахийтар хин ресурсех рациональни пайда эцалга, лаьтта леладара системашта хий Iоаладара прогрессивни гIулакхаш практикана юкъедоаладар боккха лоархIам болаш хилара.

1988 — 2000 шерашка шеррача боарамех чакхдаха лаьрхIад оросительни а коллекторно - дренажни а системашта реконструкци яра балхаш. Хиш дехкача лаьттай йоккхийча массиваш тIа гIирсаш хьалделга соцадаьд. Амударья, Сырдарья дельташка а Аральски форда чу а додача хин тоатолаш гарантированно чуухилга Iалашдара бакъахьа хургдолаш лаьрхIад хиш дехкаран боахама гIулакхаштен пайда эцара лимиташ оттаелга.

Белгалдаьккхад, боккха политически, социальни лоархIам бола декхар Приаральера санитарни а эпидемиологически а хьал тоаделга хилар. Лоацчача ханашка тоаде деза бахача наха медицински гIулакхаш делга, унахцIено лораяра учрежденеш, водоснабжене объекташ хьалъе еза, поселкай, районни центрай, городий санитарни хьал тоаде деза.

Заседане могаяьй М. С. Горбачев 1988 шера июле Польски Халкъа Республике официальни доттагIлен визитагIа вахача хана оттаяь предложенеш чакхъяхара йолча мероприятей план. Цу тIа теркаладаьд иштта польски лаьтта хиннача дуккхача вIашагIкхетарашкеи даьча къамаьлашкеи хьахинна хетараш а уйлаш а. Хаьдда белгалдаьд экономически духовнии сферашка цхьана гIулакхаш леладелга тоадара, Iилман культураи даькъера, кагирхой организацей линегIара контакташ, шинна мехка гражданаш дIа-юха ухилга шердара де дезараш.

КПСС ЦК Политбюро дийцар иштта коммунистически парте чурчеи арахьарчеи политика цхьадола кхы дашаш а.

ЦХЬАНА ДУ ТОХКАМАШ

Полета управлени ю центр, 1 сентябрь. (ТАСС). «Мир яхача комплекса борта тIа Московски ханах 9 сахьат даьлча шоллагIа балха ди дIадоладир советско-афгански экипажо, хIаьта ах бийса яллалца болх беш а хилар.

Цхьана еча полета дикка йоккха моттиг дIалоац «Шамшад» яхача эксперементий программа, цунна юкъе доагIа Афганистан республика территоре тIа визуальни хьажар а сурташ дахар а. Уж балхаш космонавташа кхоачашду КАТЭ-140 яхача стационарни фотоаппарата, каралелаеча камерий, МКС-М яхача спектрометрай, Спектр-256 новкъосталца. Хьанийцача информацех пайда эцаргба мехка Iилмани халкъа боахамен дуккхача доакъой хьашташ кхоачашдеча, цу даькъе мехкдаьтта, газ, кхыдола пайдане оахкалаш, хIаьта иштта лаьттан кIалхарча хин запасаш лахара а.

Советско-афгански Iилман программа лоархIамегIа барех цхьа лостам — сага космически полета хьалашка организма адаптаце башхалонаш дIахо Iомаяр. Цудухьа Ляхов Владимира, Поляков Валере, Абдул Ахат Моманда кхоачашъю медицински экспериментальни комплекс, уж еча хана тохкамаш ду космонавтий болх бе магар миштад хьожаш, тохк дозал доацача еча воздействе профилактика средствай эффективность.

ДIайолаяьй боелогически эксперементий сери, из ю, масала, белковии кальциевии обмена башхалонаш Iомаяра, хIаьта аквариумни чкъаьрилген хлореллайи хьокхамагIа — чоалханера экологически система чIоагIал миштий хьажаран.

Титов Владимири Манаров Мувсан селхан «Айнур» яхача установка тIа эксперимент еш хиннаб. из ю микрогравитаце хьалашка белкови препаратий монокристаллаш яхача технологена обработка яра. Тахан интерферона парти электрофоретически цIенъеш хургба уж, доахаргда лаьттан атмосфера оптически характеристикай къоастаяра цхьадола бустамаш.

Космонавташ бIарччача дийнахьа транспортни кемаш тIара индивидуальни снаряжени хувцаш хургба, хIана аьлча, Ляхов Владимири Абдул Ахад Моманди лаьтта юха Iобоссаргба «Союз-ТМ-5» яхача кемаца.

Лоро-тохкамхочо Поляков Валере даьча тохкамех веррига пхи космонавт могаш а маьрша а ва.

НГIАССР халкъа тIахьожама комитете

НАХ КХАЧАНЦА IАЛАШБАРА— ТЕРКО А ТIАХЬОЖАМ А

Укх шера 31 августа Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитета шеръяь заседани хилар. Цунна юкъе дакъа лоацаш хилар СССР КНК орготдела заведующи Н. А. Журавлев, НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхара заместитель, председатель А. И. Воронкин, КПСС обкома юрта боахамеи кхачан промышленностеи отдела заведующи В. П. Борискин, республика халкъа тIахьожама городскойи районнии комитетий председателаш.

«Хьувкъам чуийца баккхара, доакъар кийчдара, юртбоахама продукце закупкаш яра, кхачан фондаш дIа-хьа нийсъяра, кхачан продукташ йохкара торговли вIаштIехьъяккхара тIехьатетта йиш йоацаш де дезарех йола» доклад йир НГIАССР КНК председатела П. Г. Кащеева.

ЦIенхаштта теркам тIабахийтар ка бола ялат чуийца даьнна доллаше а ялата закупкай план республико 40 процент мара кхоачашъяьца хилара. Хьатташка ялат дукха да. Цхьайолча моттигашка талхаш а латт. ХIаьта халкъа тIахьожамхоша из ла йиш йоаца хIама зец.

Ледара да баьцадаараш дIадохьийтилга а. Алхха 10 процент мара план кхоачашъяьяц.

Новкъа хете а, халкъа тIахьожама цхьайолча городскойи районнии комитеташа шоай гIулакх бе-башха ца хеташ кхоачашду. Царех цхьаяраша вIалла дийца а дац ялат мишта чуэц, юртбоахама продуктай заготовкаш мишта ю, доакъар мишта кийчду.

ДIахо докладчико дийцар НГIАССР городашкеи юрташкеи продукташ йохкара торговли вIаштIехьъяккхарах дола дешаш.

Г. Грозней районни центрашкеи хадданза ярмаркаш ю юртбоахама продукташ йохкаш торговле организацеша, совхозаша, колхозаша, агропромышленни комплекса кхыча предприятеша дакъа а лоацаш. Цох беркат доал баха нах продукташца Iалашбара. Холодильни оборудоване порядок оттаеш я, торгови сете дулх хьатIакхахьа кхы тIа а рефрижераташ къовстаяьй.

Кхачан товараштa фондаш дIа-хьа нийсъяра цхьадола гIулакхаш даьд республика Министрий Совето, Госплано. Халкъа тIахьожама республиканси комитетои Госторгинспекцеи оттадарагIа къаьстта дефицитни продукташ йохкача порядок оттаеш я.

Бакъда, техкача гучадаьннараша хьахьокх бахача наха деш дола гIулакх тоадеш торгови предприятей цхьаболча кулгалхоша шоай болх ледара эргабоаккхаш хилар.

Торговле министерствас (нн. Зубков, Гажаев), респотребсоюзо (нн. Гуржиханов,

(Чекхдоалар 3-ча оагIо тIа).

Мехкдаьтта промышленноста болхлошта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка хьаьнала болх барахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Сийлен грамота лойла:

Адов Виктор Кирилловича — тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа даккхарей скважинашта капитальни ремонт яреи управлене начальника.

Ансаров АбдулвахIид Магамедовича — «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттен гази йоаккхача оператора.

Демидов Аркадий Александровича — «Грознефть» объединене бувзама контора электромонтера.

Докуев Салман Хасанбиевича — бурувдеттача балхий Старопромысловски управлене ведущи иженера-технолога.

Растегаев Иван Павловича — МагIалбикски УБР буровой начальника.

Спирин Дмитрий Филипповича — Ташкалински УТТ водитела.

Самойленко Виктор Николаевича — Грозненски газ чакхйоаккхача завода технологически установкай ремонт еча слесара.

Чавдаров Эдуард Дмитриевича — кустовой информационно - вычислительни центра сектора начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный,
1988 шера, 10 август.

●

«Грознефть» производственни объединене болхлошта «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттан газен промышленноста заслуженни болхло» яха Сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкдаьттан газен промышленность дегIайоалаеча дика гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР мехкдаьттан газен промышленноста заслуженни болхло» яха цIи лойла:

Катков Виктор Киреевича — «Грознефтегаз» управленен слесара.

Мальцев Михаил Васильевича — «Октябрьнефть» яхача мехкдаьттен гази йоаккхача управлене начальника.

Хадзиев Махьмуд Эдельбиевича — бурув деттача балхий Карабулакски управлене бурувдеттачун гIончана.

Щербаков Федор Ивановича — «Старогрознефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене цеха начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный,
1988 шера, 18 август.

●

Нов. Т. Ф. Малюкована «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни экономист» яха Сийлен цIи ялара дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика экономика дегIайоагIача дика гIулакхаш карагIдаларахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни экономист» яха Сийлен цIи лойла **Малюкова** Тансия Федоровнана — «Грознефть» производственни объединене планово - экономически отдела начальника заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный,
1988 шера, 18 август.

●

Нн. I. А. Дохшукаевна, С. Н. Кельбаса «Нохч-ГIалгIай АССР транспорта заслуженни болхло» яха Сийлен цIи ялара дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Автомобильни транспорте дика гIулакхаш карагIдаларахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР транспорта заслуженни болхло» яха Сийлен цIи лойла:

Дохшукаев Iадсалам Алаудиновича — технологически транспорта Старогрозненски управлене водитела.

Кельбас Степан Никитовича — технологически транспорта Грозненски управлене водитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный,
1988 шера, 18 август.

Ленински комсомола 70 шу дизара накъадолхаш

Из массанена вовз

ЗIамигачоа а воккхачоа а районе вовзаш ва Имагожев Iалаудин. Из духхьал къамаьла а яхац аз.

Со хеза вар комсомола ветерана, ВЛКСМ райкома дикагIа волча помощника тIемен къахьегамен наькъах. Аз хеза вар ях, хIана аьлча, хIанззалца хьа юхь-духьала цунца вIашагIкхетар хиннадацар са.

Цудухьа «Электроинструмент» яхача Назрановски завода территоре тIа механически цеха контролер сона вовзийтача, из Имагожев Iалаудин ва аьлча, тешанзар со. ХIана аьлча, сел къонен кадайн вар из. Нагахьа хьалхагIа гаьнаро Имагожев хьа а гойта из фу саг ва аьнна сайга хаьттача хьалхара зIамига саг ва ца аьлча, цох ала хIама дацар са. ОагIора яьккха туллаш вайнаьха кий, кизга сайна къегаш азиатски иккаш, цIена яьша модж бIаргаяйча оалалургдацар цун 81 шу да, аьнна. Цун вахаре дуккха а чоалхане шераш хиннад, аьнна.

...1920 шера 15 июле Назрановски района Наьсар-Керте яхача юрта вIашагIъеллаяр ГIалгIайчене духхьашхара комсомольски ячейка. ХIаьта цу шера 27 августе хилар Назрановски Округа коммунистически кагирхой союза хьалхара конференци.

А. Имагожева дувц:

— Болхлойи ахархойи кагирхой союзе (цу хана иштта оалар комсомолах) со эттар 1920 шера 2 мае. ХIаьта Наьсар-Керте комсомольски ячейка вIашагIъеллача со секретара заместителалла хержар. Комсомольски секретарь Газгиреев Салман вар. Оалаш ма хиллара чухь са доацаш майрен комсомола гIулакха тешаме саги вар из — яхаш дагалувц Имагожева. — Цу хана комсомоле отташ вола саг денали къонахчали долаш хиларал совгIа бакъдолчун позице тIа латташ хила везаш дар. ХIана аьлча, юрташта гонахьа, лоамашка, лелаш белогвардейцех юхе йнса отрядаш, тайп-тайпара бандаш яр. Вешта кхыметтел юрташкарча бIаьхийчари моллашен шоай хур-могар дора комсомольцашта нах духьал бахара, тхо даьлах даьнна да, яхаш. Шоаш къайлагIа мел леладаь бIехa гIулакхаш тхона хьатIадахка гIертар уж. ЧIоагIа чоалханен бехктокхамен декхараш латтар цу хана комсомола хьалхашка. Халонаш шортта яр. Цхьабакъда, цIаккха а оаха хала да, аьнна хезанзар цхьаннена а. Вешта латкъа саг а вацар. Цу хана партийни организацеш юрташка коммунисташ ца хиларах йоацаш ма ярий. Тхо дар-кх юрташка дола Советий Iаьдал. Цудухьа тха хIара гIа, оаха мел деш дар советски Iаьдала гIулакхаш хиларах тарра тIаэцар наха.

Комсомольцаша чакхйоахар коллективизаци, хьалхара кооперативаш вIашагIйоххача гIо дора. ГIалаташ доацаш чакхдоахалацар уж гIулакхаш. Масала, «Ленинский путь» яха колхоз Iоюллаш юххьанца кхыметтел коатIара оалхазараш а: котамаш, москалаш, боабашкаш а тIехьа дIаязйир оаха: тIехьагIо из гIалат дIадаьккхадале а, бакъда, кIезига моастагIий хьахиланзар из бахьан.

Комсомольски собранеш чакхйоахача хана лаьрххIа ха увттаде дезача кхаьчадар тхо. ХIана аьлча, хийла моттигаш нийслора кулакаша тийшача балхах кIийле а йий дов деш.

— Цкъа сои Котиев Азмат-Гирии Галашка долхаш дар дешари йоазуви ца ховлга дIадаккхара клуб вIашагIйоллара, — яхаш дувц Имагожева. — Цига хьуна юккъе гIолла бодача цхьан наькъ тIа кIийлен тIа нийсделар тхо. Цхьа бIарг хьежа зе ца хулаш кIалхара даьлар тхо. Цу шерашка чIоагIа даьржа дар комсомольцашта, активисташта кIийленаш елга, вIаши довнаш делга.

Iоажалах кхерацар цу ханара комсомольцаш. Уж кхерар шоаш дIадоладаьр юкъагIа дисар.

Имагожевца къамаьл деш цунга хаттар де безам а болаш бакъда, цун дувцар юкъагIа ца даккхар духьа ладувгIаш вагIар со. Юххера а цу тайпара моттиг нийсъелар:

— Iалаудин Албастович, миштa нийсделар ВКП(б) члена кандидаталла хьо дIаэцалга 1931 шерен, хIаьта парте дIаэцалга 1938 шера мара ца хинналген?

ЦIаьхха цец а ваьнна сона бIарахьежар из. ТIаккха согI къахеташ санна аьлар:

— Вузе КПСС истори Iа Iомадаьлга-м гуш да, кIант, бакъда, хьона йовзийтар лоацца курс мара яц. Цунна бехке хьо вац. Вай массадаргаш а да бехке из иштта нийсдалара. ГIулакх сенах латт аьлча, 1931 шерагара 1938 шерага кхаччалца парте саг дIаэцацар. Цун мугIараш «цIендеш» дар.

1941 шера 22 июне баь хоам боацаш вай Даьхенна тIалетар фашистски Германи. Партен комсомолои тIахьехарах Нохч-ГIалгIайчен организацера фронте вахар 10 эзар совгIа комсомолец. Царна юкъе дукха мехкарий а бар. Имагожевга иразе дакъа кхаьчар: нохчехи гIалгIаехи хьалхарча кадрови эпсарех вар из.

ХIанз ладувгIаргда вай ветерана дувцачунга:

— 30-ча шерашка тIема кхерам тIабоагIаш бар. ТIом хиланза баргбоацалга дика кхетадора оаха. Мехка кулгалхоша дуккха гIалаташ дувлийташ хиннадале а халкъ кийчо еш дар тIемага. Хетаргахьа моральни психологически из кийчо хиларо духьала оттийтар вай 1941 шера моастагIчоа.

1930-32 шерашка ВЛКСМ обкома воккхагIа вола инструктор волаш болх беш вар со. ТIехьагIо ЦIеча Эскара мугIарашка тIавийхар. Юххьанца Новочеркасске дошлой командии курсашка хилар, цул тIехьагIа Краснодарерча къаман дошлой училище дешаш хилар. Соца бар вай мехкахой Висаитов Мовлад, ЯсаевгIар Абдурашиди Мовлади, Ахтаев Адрахьман, Висаитов Тока, Горбаков Исраьил, Хаутиев Ювсап, Оздоев, Исхьакх, Давлетукаев Iарби...

ВанагI, Давлетукаев Iарби-м са даьвоша ма вий. Хьажал цо, журналистски наькъаша гIо дир-кх сона даьвешийца эскаре гIулакх даь, из вовзаш хинна саг бIаргаго. 1942 шера цIи хезача Сталинградски тIем тIа денали къонахчали гойташ вежавар Давлетукаев Iарби.

1935 шера Тамбовски дошлой школа яьккхар Имагожева. Лейтенант волаш дIадоладир цо эскаре гIулакх делга. Невиномыске лаьттача гарнизона чуйоагIаш хиннача цхьан эскадрона командиралла хьожавир из.

...Ший эггара хьалхара тIом 1941 шера Таганрог яхача города юххе бир Имагожева. ХIаьта Калининграде кхаччалца моастагIчоа етташ а хилар.

...1987 шера ноябрь. Къонача комбайнерий республикански конкурсе белгалбаьккхар «Назрановский» совхоза комбайнера А. Инаркиева дика болх. Цунна елар «Дошо ка» яха ВЛКСМ ЦК Знак, цу тайпарча Знакаца белгалбаьккхар «Экажевский» яхача совхоза водитела Б. Галаева къахьегам а.

Духхьал Назрановски районера 127 комсомольца шоай интернациональни декхар кхоачашдаьд вежарашха йолча Афганистане. Царех дуккхабарашта орденаши медалаши еннай.

А. Имагожева ше Ленински комсомола ветеран хиларах тарра кIезига болх бац ВЛКСМ историна пропаганда яра.

В. ДАВЛЕТУКАЕВ.

Ялх шу далалехьа Брянщина коартолаш дIаюв кхаш вирус йоацача сорташца эргадаха — из декхар шийна хьалхашка оттадаьд Почепски района ОПХ «Первомайский» кердача комплекса Iилман сотрудникаша. Вай мехка эггара хьалха Брянски элитно-семеноводчески боахамаш, хьатIадоагIача шера денз, элитни коартол кхаь шера кхеярга баргба. Специалисташта хетачогI, из бахьан долаш хIанзара хьувкъам кхы а 30-40 процент тIаккхетаргба.

Дика результаташ лу черенокех меристемни коартолаш яхара еча опыташа. Цкъа дале, цар мах иттаза дарегI ба пробирочни растенеел. ШозлагIа, хIанзалца цхьан квадратни метра тIа 50 коартолий гув хьахулаш хиннача, 400 — 500 гув хьахул.

Брянскерча коартолаш кхеечар Iилман полигон 1800 квадратни метр Iана теплицаши, 3700 ахкан теплицаши дIалоац. Тахан вирус йоацача коартолий 200 эзар гув баькхаб. Шу чакхдоалаш, шозлагIа хьувкъам чуэцарах, цар боарам миллионага дIакхоачаргба. Брянски элитни боахамашта эшар — кхоъ миллион коартолаш я.

СУРТА ТIА: Меристемни коартолий хьалхара хьувкъам баьккхаб. Комплекса специалисташа цхьан гувнах хьайоалача коартолий боарам къоастабу.

Л. СВЕРДЛОВА сурт. (ТАСС фотохроника).

ЕРРИГСОЮЗНИ ПЕРЕПИСЬ ЯРА КИЙЧО ЕШ

Статистика республикански управлене чакхдаьккхад статистика районнии городскойи отделий начальникашта СССР Госкомстата программагIа хьехилга. Инструкцеш, переписни листаш, иштта бахача наьха учет йизза хиларан 1989 шера бахача наха Ерригсоюзни перепись яра юххьанцара итогаш хьаэцаран тIахьожама мероприятеш Iалашъеш дола документаш Iомадаьд.

Переписни листа тIа, бахача наьха списка тIа, контрольни бланка тIа фу язде деза, наха перепись яран цунга кийчлуш дола балхаш дараи порядоки хаи дикка кхетаьй статистика отделий начальникаша.

Дешаш мел хиннараша Ерригсоюзни переписа эшаш йола ерригa бланкаши документацин язъяь, чакхъяьхар, уж хIанз кийча ба хургйолча переписа массови кадраш Iомае. Уж кадраш хIанз кийчъеш я республика районашкарчен городашкарчен халкъа депутатий Советий исполкомашка.

ЛаьрххIа дийша а дийша, кийчъяьча кулгалдеча кадрашта «1989 шерара бахача наьха Ерригсоюзни перепись» яха наькха тIа йоаллаю лаьрххIа йола Знак еннай.

С. СУЛТАНОВ.

ЗАВОД КООПЕРАТИВНИ ХУЛАШ ЛАТТ

СССР электротехнически промышленноста министра 18.7.88 шерарча приказагIа Московски низковольтни аппаратура арахеца завод дIаяьккхай, рентабельни ца хиларах. Цун когаметта вIашагIъеллай «Московски завод НВА» яха кооперативни предприяти. Завода дIаденнад министерства чудоагIаш дола цIенош, гIишлош, оборудовани. 20 июле Тимирязевски райисполкомо регистраци яьй цу кердача предприятена. Производственни база арендах хьаийцача кооперативо чIоагIо яьй паччахьалкхенна заказагIа прейскурантни оптови мехех продукци арахеца.

Кооператива доакъашхой ба лаьрхIача производства керттерча цехий 400 болхло, керттера специалисташ. Юхевиса 1300 саг договорагIа къахьегаш ва. Болхлой кхы а хьаийбеш латт.

Завода администраце ший болх хувцарах хьалха хиннача 112 статистически отчетни формах къаьстаб укхаза, хIанз кхоъ показатель мара яц лоархIар: болх беча наьха дукхал, продукци йохкарах хьахулар, оплата фонд. Материальни поощрени еча фондах кхом беш 60 процент лакхбе лерхI болхлошта луча алапе боарам. Алапи, шера итогашка хьежжа, кхы а IотIакхета мег. Кооперативо лаьрхIад арахецача продукце боарам лакхбе, цун дикал тоае.

1995 шу хьатIаотталехьа кооперативо лерхI, 8,5 миллион сом Iоа а даь, завод паччахьалкхенгара хьаэца, цул тIехьагIа ший продукци дуней халкъашта юкъерча рынке йохка.

СУРТА ТIА: электроприводаш кийчъеча участка кооператива доакъашхой (аьттехьара аьрдехьа): цеха начальник А. Н. Жиляев, электромонтажница Н. Н. Романенко, керттера конструктор В. Д. Дорофеев.

Р. НЕТЕЛЕВА сурт. (ТАСС фотохроника).

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОГ-УЙЛА — ТОЛАМИЙ ЛАРД

Советски наьха интернациональни доттагIал лорадар, из дIахо а чIоагIдеш наха юкъе кхетама болх лелабар боккха лоархIам беш дийцар КПСС XXVII съезде а дукха ха йоацаш чакхъяьннача XIX Ерригсоюзни партийни конференце а.

Наха юкъе интернациональни дог-уйла чIоагIъяр, денна цун йоакхо яр дIадех общество дегIакхувлара хьалхашка латтача декхараша, хIана аьлча цунга хьежжа хургья вай а вай тIехьен а кхоане.

Барттайнача дезала санна, дика на йоал хIама хьадеча барттайнача коллектива а. Цхьабакъда, из барт хилийта а чIоагIбе а безараш эггара хьалха цу коллективана керте латтараш ба: кулгалхой а керттера специалисташ а, иштта партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш а. Эггара хьалха царех, нах шоашта тIехьабахара цар йолча моральни бокъонах тийша да из гIулакх. Уж дешаш практически нийса хилар гойтара хьаэцаргья вай Сунженски района «Победа» яхача колхоза коллектив. Дувца дош чIоагIа лоархIам болаш хилар гойташ я из коллектив.

Сунженски районе бахача наха хIанз а тIехьа дагайоагIа шоай колхоз районе меттел, республике а дикагIа болча боахамех цаI хинна ха. Паччахьалкхенга йохка а шоашта йита а шортта продукци йоаккхар колхозхоша. Социалистически Къахьегама Турпал Емельянов В. И. колхоза председатель хиннача цу шерашка наьха барт а чIоагIа бар. Цхьабакъда, салаIа пенсе вахар колхоза председатель. Цул тIехьагIа хинначарна наьха барт вIаштIехьбаккха а боахама ерттIа доал де а ца харах тIехьарча итт шера «парх» аьнна хIалакийир колхоз. Соахка Беков Мурад председателалла хоржаш Iаьдала доккха декхар тIахьаьрча, экономика кIалийса яр цхьан хана йIаьхий хиларца гIоръяьнна цIихеза хинна из колхоз. Байдар колхозера дикдикагIбола специалисташ а. Низткъа, паччахьалкхен новкъосталца мара колхозхоща расчет е йиш йоацача кхаьчаяр колхоза экономика. Иштта эттар колхоза сурт цу боахаме керда председатель хоржаш.

Тахан а цу боахаме деррига тоаденнад, аьлча, бакъ хургдац. Эггара хьалха паччахьалкхен шийга доалла декхар дIатакха дезаш я колхоз. Цхьабакъда, хIанз санна колхоза гIулакхаш тоалуш дIадолхе, шеко яц, шийхинна сий цо меттаоттадергхиларах. Цох бIуболнийташ да укх шера боахаме хулаш латта хувцамаш.

Чоалхане, дуккхача доакъоех латташ я колхоза экономика: ялат, баьцадаараш, доакъара культураш кхею колхозхоша, хьайбаш леладеши хьакхарч кхоабаши фермаш я. Иштта чоалхане я дуккхача къамех болча нахах латта колхоза коллектив а. Ялх бIаь гаргга саг ва укхаза колхозе тайп-тайпарча доакъошка болх беш. Эрсий, эрмалой, нохчий, гIалгIай, гуржий иштта кхыбараш. Иштта йоккха а интернациональни а коллектив колхоза экономика айяра кхотае а из нийсача наькъ тIа яккха а атта дац, тоъал опыт йолаш, наха эшар фуд ховш волча кулгалхочоа мара карагIдаргдац из. ХIаьта Беков Мурад из опыт йолаш а тайп-тайпарча къамех латтача боахамий коллективашка кулгалхо волаш болх баь а саг ва. Цудухьа цунах тешаш шоай председателалла хержар из колхозхоша.

Хьалха вай белгалдаьчча тайпара, тоадала доладеннад гIулакхаш, цунца чIоагIлуш латт шоай боахам айлургхиларах бола наьха тешам а.

— Эггара хьалха, — йоах паркома секретара Колойтанов Александр Михайловича, — колхоза керттера специалисташ харжаргара дIадоладелар тхо, хIана аьлча, кIезига бац цар лоархIам боахама гIулакхашка. Цхьавар хул хьалхашка латта декхар кIоаргга кхетадеш, из кхоачашдарах дог лазаш. Цунга хьежжа вIаштIехьбоаккх болх, гIулакх довзарга хьежжа дIанийсбу балха тIа специалисташ, юкъера кулгалхой, механизатораш, цар балха тIахьожам лоаттабу.

Цхьавола специалист ше дика вале а, нахага болх хьабайта ца ховш гаргалон е къаман тIагIолла нах бекъаш, озабезамаш деш, шийна хIамилгаш теларгйола нах гонахьа увттабеш хул. Халахете а, уж моттигаш хIанз а нийслуш я боахамашка, тIаккха болх лерттIа дIагIоргбац. Цудухьа колхоза правлене дувца оттадир оаха, массане шийна хетар а оалаш керттера специалисташ харжара дош. Иштта демократе бокъонегIа оахош даьчох дехке а даьннадац. Массехк къамах нах ба колхоза керттера специалисташ. Масала, керттера зоотехник Дзортов Салман, хьакхарч кхоабача ферма заведующи дагестанец Мамедов Аюб Сафарович, № 2 йолча шурийтоварни ферма заведующи нохчо Мухцуев Мутуш, керттера инженер эрсе Дороднов Николай Павлович, керттера бухгалтер гIалгIа Нальгиев Шахмарзий Саварбик, иштта дIахо а. Ала хIама доацаш, дика, гIулакх кIоаргга довзаш, нах шоашта тIехьабаха ховш специалисташ шоаш хилар хьахьекхад цар хIанззе а. Из деша духьа а доацаш, тахан царна карагIдувлаш дола хIамаш да. Хьожаргда вай боахама гIулакхашка.

Хьалха вай хьоахадаьча тайпара, ялат, баьцадаараш кхеду колхозо, хьайбай боахам бъ тоъал боккха. Укх аьхки 5-гIча шоле денз ялаг чуэца болабелар колхозе. Уж балхаш дIадоладале цхьа-ши ди хьалха совещани йир, ялат кхедераши из чуэцача мел хургвари тIа а волаш.

Цу совещане дийцар ялат чуэцара балхашка кийчо мишта яьй, фу дисад уйла ца еш? Укхаза гучаьлар кулгалхой ерригa говзал а наха шоай боахама ю йоакхо а. Кабола ялат а зернобобови культураш а цхьана дIалаьрхIача, 3711 гектар яр. Уж чуэцара шиъ отряд вIашагIтехар, царех хIараяр кхоккха звенох а латтар. Комбайнаша чуэцаш дола ялат цахаддаш дIаозаш яр ялат чуэцача юкъа боахама енна автотранспорт. Ялат кхедарга дIадодачунца транспортах дала дезар а дIалаьрхIадар механизатораша. Цудухьа транспортах ма хулла дикагIа пайда эцаш болх бир цар. Ийс-ийс машин яр хIара звенога ялат хьатта дIакхухьаш. Цул совгIа, моллагIа хIама эккхе а аьнна механик, слесарь, сварщик волаш йола дежурни машина а хилар царга. Комбайн, машина еха моттиг нийсъелча, уж цу минуте оарцагIбоагIар. Даим йоачан а латташ кхай тIара ялат лаьтта дижарагIа хала, чоалхане дора ялат чуэцара балхаш. Хьалха касарах Iо а дилле, тIаккха хьокхаш хулар боахаме ялат. Ишта чуэцаш хилча, дукха ялат довра, цудухьа комбайнераша барт бир хьакхари ардари цхьатарра хургдолаш ялаташ чуэца.

Ялаташ чуйнца мукъадаьннача лаьтташ тIа шозлагIа юв культураш ха ца йоаеш дIайийна баьлар механизатораш. Цхьабараша из болх беше а, вокхар доакъара культураш ера зяба лаьтта аьхар. Цхьан комплексагIа дора цар деррига балхаш.

Ялат чуэцача балхаш лерттIа лелара а из доа ца дайташ колхоза хьатта дIакхачийтара а тIахьожам лоаттабергбола халкъа тIахьожамхой группа вIашагIтехар парткомо. Цу группана юкъебахар халкъа депутаташ, цхьан хана колхозе болх баь, хIанз пенсе баха активисташ, боахама специалисташ. Дикача болхлошта уж новкъа бацар, цхьабакъда, ледарло лелае гIертачоа, ялата кулг тIакховдаде безам болчоа, болх тесса лелабечоа уж безацар.

Колхозхой хьалха дIанхача шерашка а колхоза правленегара дIадехаш хиннабар ялат дIанйдеча хьатта болх дийнахьа а бийсана а байтар. Из моттиг керттера я ялата кампани цахаддаш лелийтара. Цига болх беш бола нах а хила беза шоай бех гокхам кхетабеш. Укх шера механизаторий из лоIам кхоачаш а беш, дийнахь а бийсан а ялат дIанйдора хьатта.

Хьалха дIанхача шерашка санна, кхыча боахамашкара новкъостала юртбоахама техника ехаргйоацаш, шоай боахаме йолча техника низаца дора деррига балхаш. Цу гIулакха хьалххе а ваIад йир колхоза механизатораша керттерча специалисташца цхьана. Шоай де деза балхаш лаьрхIа оттадир, хIара комбайно 174 гектара тIара ялат чуэцаргдолаши йиъ бIаь тонн ялат оардаргдолаши. Цхьабакъда, уж цифраш балхаш дIадоладалале йийцараш яр. ХIаьта балхаш дIадоладелча дуккха тIехбаьлар механизатораш. Къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб боахаме колхоза ветеранаш хьалха латта механизатораш — Котельни к о-в Александр, Выродов Анатолий, Карякин Александр, Лазарев Василий, иштта кхыбараш. План дуккха тIехкхоачашъеш чуйнца даьннад ялаташ.

Колхоза хьайбай боахам геттара кIалбиса, бохача кхаьчабар колхозе хIара шера эшача боарамах доакъараш Iалаш ца дарах.

Из гIулакх тоадара дуккхаза гулалуш, уйлаш йир колхозхоша. Эггара тIехьа белгалдир укх шера доакъараш Iалашдара де мел дезар. № 1 йолча шурий-товарни ферме божа беттарий кагирхой бригада вIашагIтехар, тайп-тайпарча къамех бола мехкарий цига юкъе а бохийташ. Цул тIехьагIа дикагIча оагIорахьа хувцаделар гIулакхаш. ХIанз района фермашта юкъе дикагIъярех цаI а хинна дIаэттай из коллектив шура яккхара. Укх бархI бетта шурен дулхи дохкара заданеш ханал хьалха кхоачашъяь баьлар хьайбаш леладераш, соахкарча шера план ах кхоачаш мара ца хиннача. Планал дуккха тIех хилар цар яьккха шура а дулх а. Укх тIеххьарча пхе шера ца хинна хIама дар из, цу тIа аханега кхаччалца детта доахан кIезигденнадале а выбраковка еш деттача доахана Iул тоадарах дика беркат даьлар. ДикагIа болча дояркай коллектив кхотаеннай ферме. Уж ба, масала, мехкарий Аракелян Зинанда, Евлоева Аминат, Котельникова Валентина, иштта кхыбараш.

Хьалха колхоза керттера агроном хинна Бугаев Михаил Александрович керте а волаш, доакъараш Iалашду бригада вIашагIтехар укх шера бIаьстя. ДIанхача шерашка санна а доацаш, хьинаре дIадоладир боахаме деррига тайпа доакъараш — моша доакъар. йол, ча, сенаж, витаминни хьоар Iалашделга. Шера тоъал моша доакъараш Iалашдаь кIоагашка деллад. Ялат чуэцарца цхьана Iалашдаьд ча, сенаж кийчъеш къаьстта звено яр колхозе. Ткъаьи итт сагах латта бригада хиннай лоамарча цонашка йол Iалашъеш. Трактор чакх ца йоалача моттигашка говраща а кулг-нара а хьокхаш яр буц. Май бетта денз лоам хьалдига доажадеш эзар бежан да. Цо таро лу Iалашдеш дола доакъараш кходе, Iанна бизза кхоачам бе.

— Коллективана хьалхашка уж декхараш кхоачашдара малагIа кхетама болх бу оаш, дуккхача къамех болча наьха барт чIоагIбара деш фуд партком а колхоза кулгалхоша а, аьнна даьча хаттара жоп а луш, парткома секретара аьлар:

— Кховзткъа гаргга коммунист чувоагIаш я тха партийни организаци. Царех ткъо саг совгIа пенсионераш ба. Колхоз тIехьъюсачара хьалъяккхара дуккхазза гула а луш уйла йир оаха. Юххера тха уйла сецар цхьан хIаман тIа: коллектива юкъера интернациональни барт чIоагI а беш, хьалхашка латта декхар кхоачашдара коллектив кхотаергйола таро хьахилийта. Цул совгIа, перестройка, демократи, гласность яхача дешай маIан, цу дешаша наха луш йола бокъо а дIадехаш дар а фуд хойташ беседаш чакхъяьхар.

Ала доагIа, чIоагIа хьаштхилар колхозхой шоай боахам тоабе, хувцадала, доладелар вIаши цар хинна дIахьа леладу гIулакхаш а. Ала дагIац духхьал хабарца уж хIамаш карагIдоал, аьнна. Цу гIулакха дика повкъостал ду хьабеча балхацеи бакъдар хьаллацарцеи, нийсхон никъ лелабаро. Из ба массадолчун корта. Цул совгIа, тайп-тапарча къаман наьха юкъ чIоагIъеш дола гIулакхаш а ду оаха. Укх шера шозза, Iайн бIаьстан юххьеи, вIашагIкхийтта даха хилар тхо тхоашца социалистически яхь лелаеча XIX партсъезда цIерагIча колхозе. балха опыт дIа-хьа эца а, балха тIа нийслу кхоачамбоацараш дIахьа дувца а. Iалаьмате дика пайда луш форма хиннай из кхетама болх чакхбоахача. Керттера дар дийца даьлча, музыка а локхаш, чай а молаш, даьгIар тхо шевар цхьана, иллеш даьхар, халха дийлар эрсий а, украинций а, гIалгIай а IаьдалагIа. Эрсашца цхьана эрсий иллеш оалар гIалгIаша, нохчаша, вайнаьха IаьдалагIа нохчашца а, гIалгIашца а цхьана халха бувлар эрсий а украинций а кхалнах. ЧIоагIа сакъийрдар наха, шеко йоацаш чIоагIъелар царна юкъера кхоачарло. БIаьстан юххье тхо долча уж а баьхкар, оаха бийха. Цар тхоашта санна оаха а дир хьаьшашта гIулакх. Цул совгIа, наха юкъера интернациональни барт чIоагIбеш хул къахьегама ветеранаша шоай говзал Iомаеш кагийча нахаца цхьана болх бар а. Масала, хьалха вай хьоахаяьча № 1 йолча шурий - товарни ферме вIашагIтеха кагирхой бригадера бараш керттерча даькъе балха опыт йоаца, хIаьтта болх дIаболабу мехкарий бар. Царна дояркай говзал Iомаяра колхозо хьожабир эггара къаьнагIа бола, йоккха балха опыт а говзал а йола дояркаш Мальсагован Цечоеван. ХIанз а тIехьа уж шиъ цу ферме я тайп-тайпарча къамех бола мехкарий Iомабеш. ХIаьта вайна ма хой, хIама хьаде ше Iомаваь саг атта вицлац къоначоа, цул совгIа, цун сийдеш а хул из. Наха юкъера интернациональни доттагIал чIоагIа боча а атта каглуш а да нийсхо йоацача. Из нийсхо лелае ховш, харцо ца ловш саг хила везе наха керте латтар е кхетама болх лелабер. Из дагакхоабаш ба тха боахама керте латтараш.

С. ШАДИЕВ,
журналист.

НАХ КХАЧАНЦА ІАЛАШБАРА — ТЕРКО А ТІАХЬОЖАМ А

(Инстедоалар. Доладур 1-ча оагІо тІа).

Исраилов) хьал ира хилар терко яц. Хьалха а санна, складашкеи базашкеи долладше, дохка доацаш хул товараш, каст-каста телхаю торговле правилаш, цудухьа летнъ къахьегамхой.

Башха тоадаь дац баха нах баьцадаарашцеи сомашцеи Іалашбелга. Хьежача тайп-тайпарча 18 торгови предприятех нийссане чу мара яцар нарсаш, бархІне чу — помидораш, ялхне чу — кабачкаш. Царех наггахьча мара яцар морковкаш, хохаш, коартолаш, гІамгІаш, кхораш, хьачаш, патиссонаш. Из бахьан бехктокхаме бараша нн. Волкова, Хаперске, Гадаборшева доагІаш дола гІулакхаш дац, порядок оттаяра потребительски кооперапе «Сельхозпродукты» тикашка г. Грозне а юртарча моттиге а хадданза тайп-тайпара баьцадаараши сомаши лоаттабац (респотребсоюза председатела заместитель н. Якубов). Кхоачамболлаш юрта боахама продукташ йохкилга вІаштІехьдаьккхадац Гудермесски, Наурски, Шалински, кхыча районашка а.

Дукхха дола кхоачамбоацараш ца хилийта тарлургдар, нагахьа санна халкъа тІахьожамхоша шоай де ма доаггІара гІулакх даь даларс. Халкъа тІахьожама ерригача комитеташа дукхагІа теркам тІабахийта беза кхачан продукташ дІа-хьа нийсъяран йохкаран. КПСС ЦК указанешка хьежжа баха нах кхачан продукташца дикагІа Іалашбе беза, цІоаргагІа довза деза гІулакх, уж дешаш чІоагІагІа увттаде деза партийни, советски, боахама органашта хьалхашка, цІенхаштта хьадеха деза доагІа гІулакх де декхарийла барашкара, уж телхадара бехке барашкара, цу тІехь зе дерашкара.

Оттадаь дешаш дувцача дакъа лоацаш хилар халкъа тІахьожама комитетий председателаш г. Грозне — И. Попов, Гудермесски района — А. Мишустин, Урус-Мартановски района — В. Хасанов, Назрановски района КНК инспектор М. Парчиев.

Преней итогаш йир СССР халкъа тІахьожама Комитета орготдела заведующе Н. А. Журавлева. Цо къаьстта теркам тІабахийтар кхачан продукташ яхаран дІа-са нийсъяран Нохч-ГІалгІайчен халкъа тІахьожама органаша кхоачам боллаш гІулакхаш деш ца хилара. Дика лаьттен климати йоллаше а дулхи шурен саннача лоархІамеча продукташца ше Іалашъе магац республикана. Нохч-ГІалгІайчене коа тІара оалхазараш леладара бІарчча система йоллаше а. арахьара хьатІадахь 36 миллион фуаш.

ТІанйцача соцам тІа хьувкъам чуийца баккхара, юртбоахама продукцин доакъари кийчдара, кхачан фонд дІа-са хьожаяра, кхачан продукт йохкилга вІаштІехьдаккхара чІоагІагІа тІахьожам лоаттабергбола гІулакхаш къоастадаьд.

МОСКВА. Экономически цхьана къахьегара дунен халкъашта юкъерча банка болх лаьрхІа ба СЭВ членаш долча мехкий цхьана экономически къахьегилга дегІадоаладара, цар экономически, торгови, валютно-финансови потенциалш лакхъяра новкъостал де.

Банко толаме кхоачашъю переводни сомашкара расчети кредитованеши, хІаьта иштта конвертировани еча валюташкара операцеш а.

СЭВ практике эггара хьалхара оттаяь я СЭВ членаш долча европейски мехкаша Вьетнамаца, Кубаца, Монголеца цхьана дуккхача оагІорахьа къахьегара лаьрхІа йола комплексни программаш.

Банка членаш долча мехкий халкъа боахам дегІабоалабара боккха лоархаІм болаш да арахьара экономически бувзамаш. Масала, дІадахача шера социалистически содружества цхьадолча мехкашка тІанйцаяр боахам лелабара керда хьалашка — цхьана къахьегара прогрессивни формаш юкъейоалаяра, экспорт дукхагІа хилийтарам арахьарча рынкашка довлара порядок аттача яккхараи объединенеш а предприятеш а дукхагІа хьаштдолаш хилийтара долча гІулакхий комплекс.

МБЭС членаш дола мехкаш тІехьа да дунен ерригача паччахьалкхенашца, цар социально - экономически строй ца къердаш цхьатарра бокъо йолаши вІаши пайданеи цхьана къахьега, дегІадоагІача а дегІадаьхкача а капиталистически мехкашцара торгово-экономически Іилма-технически гІулакхаш дІахо дегІадоаладе.

СУРТА ТІА: Чехословаке викал МБЭС управлене директора валютана конвертировани яра операцей хьакъехьара заместитель В. Станюра (аьрдехьара кхоалагІа ва) Братиславски экономически школа студенташта диллерий (биржеви торговций) болх бовзийташ ва.

И. ЗОТИНА;
Г. ХАМИЛЬЯНИНА сурт.
(ТАСС фотохроника).

МАССАЗА А ХЬАЛХА

Гота доахка шерч лехка Бязиев Абуязит чІоагІа хьогар трактор лехкаш вагІача сагах, къаьстта сайренгахьа лестача хана. ХІаьта геттара кІаьдлора из. Аттадацар кІаьнка. Шерч гІийла дар. Шийла Іа текхача, доакъар кІезига хиннача шерчий низ бацар хийцца гота дахка. Кхыметтел цкъаза гота боаллаше а Іобожар уст.

Иштта дола шерч лехка дезаш хулар. Сов дукха царга «цоб-цобе» яьха йиш хаьлаяр Абуязита.

ТІом чакхбаьнна хьалхара шераш дар уж. Даа а дувха а хІама миска, биркъе дар. ХІаьта пхийтта-ялхайтта шу мара доацаш хиннача Абуязитах визза болхло лоархІар, хІана аьлча изи да Хьасанбики мара кхы саг вацар цар цІагІа болх булургболаш. Цул зІамагІа ялх-ворхІ бер дар кхы а цІагІа.

Иштта дІаболабелар Абуязита вахаре къахьегама никъ Казахстана Павлодарски обласга Галкински района Еленовка яхача юртарча Октябра 17 шу дизара цІерагІча колхозе.

Шерч доажадеш, кІа хьатІакхухьача хьатта болх беш, доаханга хьожаш, кхыдар деш массехк шу даьккхар цо. Юххера а хьакхаьчар цунна дагаьлла ха — колхозо из трактористий курсашка вахийтар. Из дар 1953 шера бІаьсти йоалаш. Цу шера шерчашца а ца оахаш, тракторца лаьтта оахаш хилар зІамига саг Бязиев Абуязит. Ше доккхача диках кхийча санна, дика хетар цунна трактор лехкаш хила ший бокъо яьнна. Цхьаннахьа а духьалдала хІама доаца шера аренаш оахалора паргІата. Доккхал дора Абуязита шийга кхаьчача балхах. Цу йоккхача арен да вар из ший дагахьа.

Массехк шу хьалха санна, хІаьта лаьтта шерчашца ахацар, дукхагІа хулар юртбоахама техника. Къаьстта дукха ера из 1954 шера. ХІаьта дІадоладир Казахстана эри дада лаьтташ аха. Хьакхаьчар мехка тайп-тайпарча миІингашкара баьхка нах. «Целинникаш» оалар царех.

Цу шера аха доладир цхьан хана Абуязита шерч доажадаь, цІаккха ца оахаш даьда лаьтташ. Уж оахача юкъевахар Абуязит а. Цунга елар цІена трактор.

Хьахул цун болх говзагІа а шаьрагІа а бара опыт. Юххьанца шийла бокхагІболча трактористаша деш хиннар санна, Абуязита а новкъостал ду трактор тІа болх бе болабеннача наха.

Итт шу совгІа ха йоакхь Абуязита ше юххьанца болх бе волавеннача колхозе трактор тІа волаш. Цох лоархІаш а хьинаре къахьегаш а вола тракторист хул.

— Цу хана болх беш сона дагаухар цхьаккха пайда ца луш ихка е лаьтташ хІанз аха хьанна дагадехад - хьогІ яха уйла, — яхаш дувц Бязиева. — Аз доккхал дора цу беркатеча гІулакха юкъе дакъа лоацаш се хиларах.

Иштта я цун оамал: ше хьегаш дола къа духхьал шийна пайдане хинна ца Іеш, кхычарна а беркат доалаш хилийта.

Из дукха ахча лехаш цхьан моттигера вокх моттиге иддавац, цкъа ше дІанийсвеннача къахьегаш хьавенав. Цун къахьегама книжка тІа шиъ мара йоазув дац: XVII Октябра церагІча колхозеи цул тІехьагІа Малгобека района «Алханчуртский» совхозеи балха хиннав аьнна мара.

Из юрта боахама техника дика йовза механизатор ва. Трактор тІа санна, шаьра булу цунга комбайна тІа а болх. Бакъда, Абуязита дукхагІа еза «Беларусь» яха трактор. Цунца цо ца беш цхьаккха болх бисабале тамаш я кхашка а фермашка а: лаьтта оахача, макха боаккхача, культиватор токхаеча, хьатта, кхычахьа тайп-тайпара балхаш деча — массанахьа а кхаьчаз из.

Ший даь новкъа вода цун цхьа вогІ Іусман а. Цо а хержаб къахьегама никъ юрта боахаме. Ший да волчча совхозе балха ва. ХІаьта цул зІамагІвола Мувса хІанз Советски Эскаре гІулакх деш ва. Цига вахале из а хиннав, берригга Абуязита дезал санна, юрта вахарца вувзавенна. ЦІавеча ший даьцеи вешийцеи цхьана совхозе болх бе волалургва.

Ший даь хиннар миссел дукха дезал ба Абуязита а: къонгаши мехкарийи.

— ХІанз дезала а арендни подрядаш ма йолаеннайий вайна, — йоах цо. — Тхо дукха ма дий. Тхоашта лаьтта хьа а ийца, оаха а къахьегаргда. Болх бе дукхагІа безам хургба иштта лаьтта леладеш хилча. ЧІоагІа дика къамаьл да конференце даьд яхаш хьахозар. Нах раьза хургболаш хІама да из, ше къаьсттача лаьттан тІа массаза а къахьегаш цхьа нах хургба.

Езаш дувц цо XIX Ерригсоюзни партийни конференцех.

Абуязит дийша саг вац, бакъда, цо дика дийшад лаьттанца болх мишта бе беза. Цунна дезаденнад лаьтта бера хана денз. ХІанз ше къахьегама ветеран вале а, лаьттанцара болх буталац цунна. Массаза а санна ший «Беларусаца» болх беш ва.

Кхашка балхаш деча тракторни бригада бригадира Цыздоев Мухьмада дика тешал ду Абуязита. Ше воккха саг вале а, миччахьа ше хьожаварах духьале ца еш болх бу цо, ше дергда аьннар тешаме, ханнахьа, дизза чакхдоакх. ЗІамагІбарашта хьехар ду, ший балха говзал дІайовзийт, яхаш дувц бригадира.

ЙІаьхача хана болх беш ший хьаІайна говзал къоначa механизаторашта дІайовзийт Абуязита. Дукха ба цо Іомабаь трактористаш. Иштта хІанз цунгара Іомабенна совхозе болх беш ба къона трактористаш Акбиев Мухьмад, Картоев Апти, Малороев Султан.

Духхьала цхьа производственни болх бай ца Іеш, Бязиева доккха дакъа лоац шоай юртарча общественни вахара юкъе а. Из Йоккхача Ачалихеи юрта Совета депутат ва. Цо Совета сессе дуккхаза а дийцад юххьанцара школа хьалъяь яккхара дош. Из чІоагІа дІаьхденна а во латташ а гІулакх да. Массехк шу хьалха лард еллай из школа хьалъяра. Бакъда кхы дІахо деш хІама дац. Ялх, ворхІ шу даьнна бераш 2—3 километр гаьна юкъерча школе дешаух. ХІаьта догІа дийлха е лоа деша хотта баьлча, тротуар ца хилар бахьан долаш дукха машинаш лелача Орджоникидзе — Моздок яхача асфальт биллача новкъа довл бераш. Дикка моттигаш я иштта новкъа даьнна бераш доадаь.

Абуязита шийга харжархоша даьча наказашта юкъе эггара саготагІа, цІенхашттара, бехктокхаме декхар лерхІ школе ухача берашта тротуар йилитарахи юххьанцара школа сихагІа хьалъяь яккхийтарахи. Из кхоачашдара ший низ кхоачар деш а ва.

Бязиев Хьасанбика Абуязита деррига вахар обществана пайдане къахьегара дика хьокхам ба.

Р. ЧАХКИЕВА.

Саги Іалами

Вай юкъара декхар

Массане а декхар да Іалам телхадеча нахаца къовсам лоаттабе, цунна новкъарле еш дола хІамаш юстардаха а. Цу гІулакха теркам тІабохийташ 1988 шера июль бетта соцам баьб Сунженски района партийни активо, халкъа депутатий Совета исполкомо, халкъа тІахьожама комитето, санэпидстанце, кхыйолча организацеша а. Колхозашка, совхозашка, предприятешка, заводашка хьежача гуш да дукха кхоачамбоацараш: бІехдеш латт хиш, Іамаш, аьлеш, фо, лаьтташ, иштта кхы дІахо а. Цу хьакъехьа дукхагІа болча наха ювцар «Сельхозхимия» я, хІана аьлча, минеральни удобренеш дукха латт цига. ДогІа дийлхачул тІехьагІа удобренеех йоалла сел массанахьа а йода, цо Шолж а бІехду.

1988 шера 14 августа кІирандийнахьа базар тІара хьабоагІа нах Шолжа йисте гулбелар. Хи чура урагІа а кхувсалуш, юстара дувлар чкъаьрий, уж гулдеш лелар бераш. Царга хьежача наха тайп-тайпара хабараш дувцар, бехкейора цар «Сельхозхимия», цигарча азотохий бІехдар бахьан долаш чкъаьрий довш латт, яхаш дувцар наха. Чкъаьрий довр, азот хица хилар да, яхаш я 1987 шера 17 августа санэпидстанце заключени а.

Долчча тайпара техкача, из иштта дувцача бесса, духхьала цхьа «Сельхозхимия» бехке хинна Іеш дац. Шолжа чу дукха бІеха хІамаш чукхувс бахача наха, йисте ядача предприятеша, фермаша юля машинаш, бензин, кІир чу хинна аьшка педаш, солярка леладаь бешкаш а. ЧІоагІа догІа дийлхачул тІехьагІа, айденнача хиво дукха бІеха хІамаш Іоккхуь — из да чкъаьрий довра бахьан. ХІанз хьожаргда вай, ювцача «Сельхозхимера» гІулакхаш миштад, бехке бий цун кулгалхой. «Сунжа» яхача агропрома объединене чуйоагІаш я «Сельхозхимия». Укхаза кулгалхой ба; начальник А. Булгучев, цун заместитель В. Цукумов. Шоай ма хулда болх бе гІерташ ба уж, хьалхагІа санна а доацаш. гІулакхаш дикагІа дІадоладеннад. хоза нийсдаь латт удобренеш чуйола галеш, удобренеех хьайоала сел чуйодаш ба баькха кІоаг, тоадаьд наькъаш, гуча метте я гойтара пособеш а. Из иштта дале а, укхаза да кхоачамбоацараш а. Цхьадола кхоачамбоацараш да кулгалхой бехке бе йиш йоацаш.

Масала, республика Госагропрома начальника хІара квартала планагІа лаьрхІа хьахьожаю минеральни удобренеш, тІаккха нов. В. Цукумова колхозаштеи совхозаштеи дІаекъ из план, волалу из договораш оттаде, тІаккха цунна колхозийи совхозийи кулгалхоша духьале ю, тхона иззал удобрени эшац, яхаш. Из гІулакх харцахьа да. Цар заявкашка хьежжа хила еза оттаю план.

«Сельхозхиме» коа латт дукха минеральни удобренеш. Шоай ханнахьа уж дІахьоц колхозаша. 1988 шера 23 августа укхаза латтар фосфоритех йизза йола 8 вагон. Уж вагонаш Іо ма йоассае, аьнна, дар райоперча санэпидстанце яздаь каьхат, уж вагонаш чехка мукъаялийта, яхаш тІатеІ республика Госагропрома кулгалхой, вагонашка хьежаш ва машиннаькъа станце начальник С. Наурбиев. Ше фу дергда ца ховш, дІаюха удаш лел В. Цукумов, хІаьта вагонаш латташ я.

— ВІаши барт ца хилча, болх дІагІоргбац, тхога бахьар боккха бала ба, салаІа йиш йоацаш удаш лел тхо, хІаьта а тхо бехке де гІерташ ба цхьабараш. — яхаш дувц склада заведующе Оздоева Кейпас. — «Сельхозхимера» минеральни удобренеш дІакхахьа езаш я Сунженски, Ачхой-Мартановски, Назрановски, Малгобекски районаш. Цу районашта юкъе минеральни удобренеш ший ханнахьа дІакхахьара гІулакх дика леладеш я Назрановски районера совхозаш. Иштта яц кхыйола районаш. Уж сагота ца хилар бахьан долаш дукха минеральни удобренеш дІа-хьа кхайса латт, уж дІакІалъоттае складаш яц, догІа дийлхача царех сел ювл.

Масала, 1988 шу доладенначул тІехьагІа тайп-тайпара минеральни удобренеш шоай ханнахьа дІа ца хьош лоаттаю Малгобекски районерча совхозаша — хлористи калий — «ДВ» 100 тонн, азот «ДВ» — 200 тонн, фосфор «ДВ» — 300 тонн. Ачхой-Мартановски районерча колхозаша, совхозаша — калий «ДВ» — 100 тонн, азот «ДВ» — 300 тонн. Из гІулакх айдеш, новкъостал дехаш, дукха каьхаташ яздаьд «Сельхозхиме» кулгалхоша республика Госагропрома кулгалхошка н. Воронкинга, цун заместитель волча Арбиевга, кхычарга. Яздича а хувцалуш хІама дац.

ХІанз хьожаргда вай из гІулакх миштта латт Сунженски районерча колхозашка а совхозашка а. Укх шера, цар шоай ханнахьа дІа ца хьош лоаттаю азот «ДВ» — 400 тонн, фосфор «ДВ» — 590 тонн, хлористи калий «ДВ» — 342 тонн.

Белгалде деза, минеральни удобренеш ший ханнахьа дІакхахьара гІулакх дика леладеш XX партсъезда, ЦІеча Эскара цІерагІа, «Коммунизмага бода никъ» яха колхозаш хилар. Из гІулакх ледара леладу XIX партсъезда, Кирова цІерагІча колхозаша, «Серноводски» совхозо. — 1988 шу доладенначул тІехьагІа тхона республика Госагропрома нарядегІа 264 вагон хьожаяьча метте, хьаяйтар 331 вагон я, хІара вагона чу 70 тонн а йолаш, тІаккха мича хьоргъя оаха из, — йоах В. Цукумова. — Из а да-кх барт ца хилар, хІаьта цунах новкъарле а хул. Шоай ханнахьа колхозашеи совхозашеи минеральни удобренеш дІакхухьаш хилча «Сельхозхиме» коа паргІата хургъяр, цар Іалам а телхадергдацар, къаьстта района центре. Сона хетанхогІа, «Сельхозхимия» района центра юкъера дІаара а яьккха, кхычахьа йилла еза.

Бакъдар аьлча, из иштта хила дезаш а да. Вай лакхе яздаьчул совгІа, минеральни удобренешта юкъе гІолла дажаш лел бахача наьха доахан, Іаьсий, гІажаш, москалаш, котамаш. «Сельхозхимия» хинна ца Іеш, Сунженски районе кхы а я хиш, Іамарч бІехдеш йола предприятеш «Победа» колхоза хьакхий ферма, ДРСУ, Водоканал, Карабулакски химреагентий завод. Ленина цІерагІча колхоза № 2 йола ферма, Кирова цІерагІча колхоза № 2 йола бригада, иштта кхыяраш а.

Нагахьа санна республика Госагропрома кулгалхойи «Сунжа» яхача агропром объединене кулгалхойи шоайла вІаши барта ца хуле, Іалам лорадара гІулакх эсала хургда, тІаккха цунах доккха зулам даргда вайна. Цу гІулакхага хьажа декхарийла я Сунженски района халкъа депутатий Совета исполком.

Т. ХАШИЕВ.

Доазол дехьара

Японе арахьарча торговлеи промышленностеи министерствас дІакхайкадаьд къаьстта кхерамеча балхашта йола робот хьае йолаеннай, аьнна (шоана гу сурта тІа робота модификацеех цаІ). Цо дергдолча балхашта юкъе да чІоагІа яьнна цІи йоаяр, ядерни реакторашка хула авареш дІаяхар, океана кІоарrаленашка операцеш яр. Робота арахьарча сурто гаьнпара дагайохийт низ бола ши кулг-манипулятор, хІама дика холу бІаргаш — телекамераш йола, йІаьхача механически фортан тІа хоабаь боккха боаца «корта» бола кентавр.

Министерствас кулгал а деш шийттанел совгІа йолча частни компанеша пхе шера тохкамаш дир берригa а 20 миллиард сом мах болаш йолча проекта практически стадел хьалха. Из бахьан долаш чІоагІа лийхараша ше санна кхы йоаца технологи оттаяьй. Цо йиш хилийтар тІехйола температуреи дикка йоккха давлении ловш йола робот хьае. Аппаратацара чІоагІа бола бувзам лоаттабергба лазерни система новкъосталца, хІаьта из къаьстта ше низкъала хьал эттача шийна хьалхашка латта декхараш кхы а дикагІа кхоачашдара эша «искусственни интеллект» йолаш хургья.

Мехка ядерни энергетика чІоагІа дегІайоагІаш хиларои пайдане рузкъаш лахара океанашка тохкамаш дара йоккхача программои сага таронаш дикка дукхагІа шеръеш бола никъ лаха безача оттабу японски инженераш.

ТАСС фотохроника.

Кабула сагота денош

Хьалха денз хьадоагІаш да: кхаь города да вар Афганистане да ва. Уж городаш яр Кабул, Кандагар, Герат. Оппозице лидераша йоах советски эскара доакъош дІадахачул тІехьагІа массехк сахьат даьлча ерригаш тха бе йоагІаргъя.

Цар къаьстта лоархІам бу Афганистана столицера хьал толхадара. Оппозице гуччахьа хьакхайкаду мехка территоре тІа йолча 45—50 эзар саг юкъе волча герзашца кийчъяьча отрядехи группехи 70 процент Кабула гонахьа отталь я яхаш. Ма дарра аьлча хІара дийнахьа города етт реактивни снаряддаш, цкъа цхьаннахьа, тІаккха кхычахьа лелх молхах йиза автомашинаш. Оппозице оагІув лоацаш я шоай посольствашкара нахи викалаши кІезигбеш, уж дІацІакхувлаш малхбузерча мехкаша еш йола кампани. Из деррига деш да городера нах корзагІбахараи Кабул лорае моттигера Іаьдал а цига баха нах а могаргдоацаш ба аьнна хетийтараи.

— Кабул дукха нах бахаш город я, герза низаца из яккха гІертараша маьрша баха нах боабергба, — йоах города мэро. Из хьалха хинна тІема гІулакха тІара саг Мухьмад Хаким ва. — Йолаш я города оборона план. Арахьара тІабоагІача кхерамах из лорае декхарийла да эскари царандоя низаш — милицин. Оаха, городской Іаьдало а, цхьа къаьстта болх бу, лоархІаш болча нахаца вІашагІа а детталуш, царца къамаьл ду аз. Оаха дувц город лораяра эггара керттера а улицашка наьха цІий Іо цадахийтара а дешаш. Улицаш лорае ха оттадаьд.

Город лораеча эггар лоархІаме ба вакилаш. Вакиль квартала староста ва. Района Іаьдалцара районе бахача наьха бувзам лоаттабу цо. Революци хинначул тІехьагІа вакилаш дІабаьхабар оаха. Из гІалат хиннад. Дукха ха йоаццаш юха а царга кхайкар тхо, новкъостал дар дехаш. Вакилаша квартале порядок оттаю, патрулаш вІашагІтох, оборона система ю. Вакила бовз квартале баха берригa нах, цунна ца гуш вусаргвац кхычахьара вена саг. ХІаьта иштта вар диверсант хила тарлург ма вий. Вакилаша новкъостал дар бахьан долаш квартирашка порядок оттае вІаштІехьдаьлар тха, малашб ца хов нах Кабуле кІезигагІа ба.

Цул совгІа, город лораяра баха нах оарцагІбахара кхыйола формаш а я. Уж я эггара хьалха предприятешкара болхлоша шоаш вІашагІтохаш йола самооборона отрядаш. Диверсех предприятеш лораяра юкъара декхараш кхоачашдара декхар царандоя отделеней да, бакъда хІанззе а уж декхараш кхоачашдеш самооборона отрядаш я 185 предприяте. Молхах йиза машин Кабуле чу ца ялийта городе хьачуйоагІа автомобилаш фу дахьаш йоагІа хьож.

Кабул кхыметтел лоаццача хана а оппозице го бал хургхилар вІалла дага а дац сона. Города иштта гобара оппозице низаш вІашагІкхета дезар. Къам барта дахара политика дІакхайкаьчул тІехьагІа барт кхетац цар вІашагІкхета. Ма дарра аьлча цхьацца йола коммуникацеш дІалувца таро хургхилар гуш да тхо. Цудухьа моллагІа хІама хилча а яхаш кхаь бетта кхоачам билла кхача Іалаш баьб оаха.

ФуннагІа хиннадале а со тешаш ва баха нах корзагІбаха оппозицена могарг ца хиларах, — йоах мэра. — Бакъда цхьаннена, цхьан цІенна ракета кхета тарлургхилара кхерам-м дІабаьннабац. Бакъда со тешаш ва къам бартадигара политика котъяргхиларах, из кабульцашкара дІайоакхлургъяц.

Евгений СЕРОВ,
АПН корр.

АФГАНИСТАН: СОБЫТЕЙ ХРОНИКА

Афганистана Республика дукхха а дукхагІча провинцешка советски эскар дац. Цу провинцешкара хьал миштад, политически низаш цига дІа-са миштта нийсдаьд дувц Герата, Кандагара, Нангархара, Балха провинцей губернатораша.

— Алхха укх тІеххьарча бетташка правительственни нийзех дІакхийттай кхы а шовзткъа оппозиционни группировка, — йоах Герата провинце губернатора Фазыл Холакъяна. Король доал деш волча ханне а паччахьалкхен деятелех цаІ а хинна дІаэтта саг ва из. — Керда хьахинна хІама да Гурнан яхача уезде тІом беш хиннача Мухаммед Омара группировкас тІом соцабар.

Цул совгІа, кхы а 90 группа барта йоалаяра переговораш еш я. Байдда баха нах Иранера провинце юхацІаух. Укх тІеххьарча хана иштта цІавенав 65 эзарнел совгІа саг.

Къам барта доаладара болх беш провинце 415 комисси я. Царна юкъе ба общественносто лоархІаш бола нах. Хиннача джирге хержар моттигерча Іаьдала органий депутаташ, царна юкъе ба дукха ха йоаццаш а тІехьа оппозиционни группай членаш хинна нах.

* * *

— Ма дарра аьлча провинцера хьал чоалхане да, — яхаш дувц Нангархара губернатора Мохаммад Азама. Дауда хана парламента хьалха хинна депутат ва из. Къам барта доаладара политика дІакхайкаьчул тІехьагІа Афганистане цІавера из. — Экстремисташа цхьаккха корта а боацаш цІий мехкаду. «Барта ца боалалураш» лувцаш толаме операцеш ю афгански эскаро, милице, бахача наха новкъостал а деш. Репатрианташ тІехь - тІехьагІа дукхагІа хул. Женевски соглашенешта кулг яздаьчул тІехьагІа провинце цІавенав 10 эзар гаргга саг. Цу тайпара къам бартадигара политика болх беш я, яхаш белгалдоах Мохаммад Азама.

* * *

Кандагара провинце инарал - губернатора Нур-уль-Хак Олюме йоах:

— Тха керттера декхар да оппозице низашца барта даха машар бар. 14 кишлаке хІанзле а хьаяьй «машара зонаш». Цига цІаух байдда дІабаха хинна, герзашцарча формированей членаш хинна нах. Дукха ха йоаццаш духхьала Кандагаре юхавенав 700 саг.

Провинце бахача наьха пуштински племяшца вІаши долча гІулакхий боккха лоархІам бу оаха. Масала, дукха ха йоаццаш Накиба банда Аргандаб уезд яккха тІагІертача, из дохадир моттигерча Іаьдало аликузаи племя кулгалхоийца цхьана гІулакхаш леладар бахьан долаш.

* * *

— Аз а са сотрудникаша а кхетаду советски эскар арадаьккхачул тІехьагІа цхьайола оппозиционни группировкаш хьалхьовргхилар, — аьлар Балх провинце губернатора Мохаммад Шерифа. — ХІаьта а оппозицеца барт булургба, аьнна хет тхона, цунца переговораш яра опыт йолаш а да тхо.

(АПН).

ХІАРАНЕ ДЕГА ТОАМ БЕШ

Советски къона артисташи эзар гаргга бразильски зрителаши вІашагІкхийттабар «Фламенго» яхача парке хиннача концерте. ТІеххьара илли массане а цхьана даьккхар. Художественни кулгалхочо Попов Виктора хьалхала лелаеча Централыш телевиденеи Ерригсоюзни радиои Йоккхача берий хорацарча кІаьнкашеи йиІигашеи концерте даьхар Бразиле цІи хеза волча поэта, композитора, илли алархочун Чико Буарке иллеш. Уж даьхар португальски меттала. Цул тІехьагІа къаьстта чІоагІа дегашта тоам хилар Рио-де-Жанейро бахача наха, чІоаггІа тІоараш а тохаш баркал а аьлар цар къонача хористашта.

Рио-де-Жанейро тІеххьара город яр дукха ха йоаццаш чакхъяьннача цар гастролей. Массанахьа, хІаьта концерташ увттадеш хор чакхъяьлар Сальвадоре, Ресифи, Нова-Фрибурге. толаме хилар концерташ, репертуар, духхьала дІааргда вай, чІоагІа чоалхане хиннаяле а цу ший тайпарча бразильски зрителa. Концерташка даьхар иллеш, дир СССР а кхыча мехкий халкъий халхараш, дІахьекхар эрсий а доазол арахьарча а классикий хоровой произведенеш.

Газеташа дукха откликаш тийлар Бразиле гІолла концерташ увттадаьча къонача артистех. «Глобу» яхача телевидене гІолла массехказа «Фантастико» яхача кІирандийнахьарча ший передача номерашта юкъе хьахьокхаш хилар уж. Бразильски журналистий статьяш тІа, репортажаш тІа къаьстта чІоагІа бІарг тІа отташ дар дешаш: «Іалаьмате хоза бераш».

В. ДМИТРЕНКО.
(АПН).

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Берий ахкан каникулаш йолаелча денз гlар-тата дlахадац lаьржача форда берда йисте гlолла дуккха километраш йlаьха уллача Анапа города Пионерски проспекте. Итташ йолча пионерски лагераша мехка тайп-тайпара миlингашкара хьаший тlайийцар. Кlаьнкашей йиlигашей укхаза безаме салоlаш ахкан бетташ дlахьоргда. Пионерски лагерашка берий вахар дика вlаштlехьдаьккхад: укхаза республикай денош, творчески конкурсаш, пионерски цlейш, спортивни яхьаш чакхйоах. Сагатде ха яц. Цхьабакъда, бераша геттара дезар — форд. Уж дегlа чlоагl а бенна, дика са а леlа, нек де lомабенна цlагlоргба.

СУРТА ТlА: Анапа берда йистера.

В. КОЖЕВНИКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Хьалхара гургал

Чlоагlа безаме яр 1 сентябре Грозперча номер 25 йолча школе. Укх шера эггара хьалха школьни парташ тlа ховша кийчбенна хургбола дешархой латтар цхьан оагlорахьа. Царца бар дайноаной.

Школа директора И. Маличкос дешара шу дlадоладара хетаяь школьни линейка хьаелл. Ек Советски Союза гимн. Цул тlехьагlа иттлагlча класса дешархоша даькъала бувц укх шера юххьанца деша боагlараш. Царна совгlата хоза кийчдаь альбомаш, ручкаш, къоаламаш, тетрадаш лу.

Шоай боккхагlа болча новкъосташта баркал оалаш цхьоалагlча классе деша болхарий цlерагlа къамаьл ду Трофименко Галяси Угурчиев Ахьмадеи.

Цул тlехьагlа берига гулбеннараш дешара шу дlадоладаварца даькъал бувцаш къамаьл ду школа къаьнагlа йолча хьехархочо Жукова Любовь Васильевнас.

...Торжественни линейка йистейоал. Хьалхара гургал тоха бокъо лу укх шера дийша воалача Чуренков Викторан цхьоалагlча классе деша йодача Темищева Мадийнанеи. Бек хьалхара гургал.

Масса йолча классашка хьалхара урок — машара урок яр.

У. ГИРЕЕВ.

Сентябрера хаоттам

Сентябрь хьатlакхаьчача ахка чакхдоал, гуйра дlайоалалу. Дукха йоакхо яйташ да сентябрера денош. Уж кlезига эргаш да августерча деноел. Сентябра хьалхарча декаде августе хинначул 2 градус мара лохагlа хургьяц фецара температура. Денош лоацагlа хургда. 21 сентябре дии бисеи нийслуча хана хьаотт астрономически календарагlа йола гуйре. Цул тlехьагlа дукхагlа хул кхоалленаш йола сигале, дарзагlа делха догlа. Хlаьта сентябра кхоалагlча декаде фецара температура 5 градус лохагlа хургья хьалхарча декаде хинначул.

Цхьаццадолча шерашка, сигале къаьга а йолаш, сентябра кхоалагlча декаде шелал хиннай.

Укх тlеххьарча 50 шера температура эггара доккхагlа хувцамаш хилар 1956 шера сентябре: цхьоалагlча сентябре 36,3 градус йlайхеи 26 сентябре 2,6 градус шийлеи хилар, вешта аьлча 38,9 градус хувцам эттар.

СССР Гидрометцентра сведенегlа НГlАССР-е сентябрера юкъера температура 16—19 градус хургья, вешта аьлча дуккхача шерашка хулаш яр санна. Бетта хула йоачан кlезигагlа хила мег. Республика къулба седкъерчеи юкъерчеи районашка дуккхача шерашка юккъера хула йоачан 31—36 миллиметр, къулбехьерча районашка 50—51, хlаьта цхьайолча районашка — 87 миллиметр хургья.

СССР Гидрометцентра лабораторе даннегlа юккъера температура 20 градус хургья, из нормагlа ма йоаггlара я.

№ 22 йолча юкъерча профессионально-технически училища 1988—89 дешара шера дешархой дlаэц

Училища автотранспортни предприятешта лаьрхlа укх специальностех лакха квалификаци йола специалисташ кийчбу:

1. Автомобилашта ремонт яра вола слесарь, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.

2. Электросварщик, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.

3. Производства тlера а воаккхаш «ВС» категорех йолча автотранспортни средствай водитель, — дешара ха — 5 бутт.

4. «ВС» категорех йолча автотранспортни средствай водитель — сайрийна lомабара, дешара ха — 5 бутт, дlаэц Советски Эскара мутlарашка гlулакх даь баьннараш. (Сайранара дешар мах тела безаш да).

Училище деша багlарашта 30 сом стипенди тел, дикача общежитеца lалашбу. Училища тlехдика чакхъяьккхараш мехка лакхерча а юкъерча а дешара заведенешка деша хьежабу.

Занятеш йолалу 15 сентябре, 1 октябре, 15 октябре, 1 ноябре.

Училище деша оттташ ер каьхаташ эш:

1. Паспорт.
2. Дешарах дола документ.
3. Водителашта лаьрхlа медицински справка.
4. Ялх сурт (3х4 бустам болаш).

Тха адрес: 15 молсовхоз, Центральни усадьба, СПТУ-22. «Центральни рынкерча» автостанцера рейсови автобусаца дlаваха веза. Телефон: 5-45-2-21, е 5-45-2-17.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

НГlАССР жилищно-коммунальни боахама Министерства базе г. Грозперча № 21 йолча юкъерча профтехучилища юкъера дешар чакхдаккха а балха специальность lомае а безамбараш 1988—89 дешара шера деша дlаэц ер специальносташ караерзае:

— электросварщик,
— автомбилашта ремонт яра вола слесарь,
— электрооборудованена гlулакх дара а ремонт яра а вола электромонтер,
— слесарь-сантехник,
— электропередачай линешта ремонт яра вола электромонтер,
— тlахьожама-бустама приборий а автоматизаце а слесарь,
— энергетически яьшта вола машинист,
— спецводочистка оператор (лаборант),
— эшаш леладер-декоратор-мастер,
— озеленитель,
— трамвая водитель,
— троллейбуса водитель,
— городской электротранспорта контактни сета ремонт яра вола электромонтер,
— наькъаш дехкача машиний машинист,
— бытови машинаш а прибораш а тоаяра вола слесарь,
— котельни установкашта ремонт яра вола слесарь.

Деша хьех 8—10 класс яьккха бола кагий нахи мехкарийи, 10 класс а яьккха дешаш бараш 30 сом стипенди ийдергда, 8 класс а яьккха дешаш бараш пачхаьлкхено lалашбергба (даарца, баракъаца, общежитеца).

Производственни практика йолча хана дешархошта предприятешка болх беш даьккхачох 50 процент дlалургда.

Предметни кружокашка, технически кхоллама кружокашка, спортивни секцешка, художественни самодеятельносте дакъа лаца безам барашта из таро йолаш я.

Училище библиотекаца, читальни, спортивни залашца, клубаца, киноца, столовеца, буфетаца lалашъяь йола хlанзарча тайпара хьаяь 600 моттиг йола общежити я.

Тlехдика училище чакхъяьккхарашта мехка техникумашка, вузашка деша оттара льготаш лу.

Училище дешара ха: 8 класса базе — 3 шу, 10 класса базе — 1 шу.

Училище чакхъяьккхарашта хержача профессех 3, 4, 5 разряд а, иштта цунна гарга е ювзалуш йола професси а lомаю.

Училище деша отташ цун директора цlерагlа заявлени яла еза, шийца ер документаш а долаш (аттестат е тешал, 286 формагlа йола медицински справка, деша ваьгlачара характеристика), 3х4 см бустам, бола диъ сурт.

Училища адрес: г. Грозный, 29, Леонова ул. 77. «Центральни рынок — поселок Мичурина» маршрутагlа лелача № 27 йолча автобусаца тlеххьарча остановке кхаччалца дlаваха веза.

Телефон: 3-31-80.

Приемни комиссе кlиранденгара дlанийккхача вокх деношка 9 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца болх бу.

Белам а белхам а

МАХ БОЛА... МУХ

Дукха ха йоаццаш цlаьхха мух баьлар Назране. Кlезиг-дукха зенаш а дир цо бахача наха. Цхьацанахьа тховнашта тlера шифераш lолийгар, корий кизгаш а дохадир. Ши-кхо ди даьлча наха тоадир шоай боахамаш.

Бакъда, эггара дукхагlа зе даьлар Назранерча ПУЖКХана. Шоана моттарг ма дий цар контора тхов чубежаб е бухгалтерера каьхаташ цу михо дlадихьад, аьнна. Иштта шоана хеталой — херц хургда шо. Бlерча да коммунальникаш чуlеш дола гlирсаш. Амма, бакъда «тlаьнк» аьнна 40 эзар гарга сом ахча мичад ца ховш дlадаьккхар цу михо. Цхьаболчар кхетадаь хургда аз ювцар города юкъе яьгlа стелла йолга.

Бакъда. Из я-кх ювцар. Свобода, Московски, XIX партсъезда цlерагlа улицаш вlашагlкхетача моттиге, сийнача (дукха мах болча) кхерах яьча постамента тlа латтар (кхы кlезигагlа мах боаца) сигаленгахьа кулгаш урагlдихьа латта алюминех яь йоl. Вай дувцача lалама зуламо из йоl lойожайир. Иразагlа, нах лоза ца беш бисар, бакъда, коммунальни боахама, вай лакхе ма аллара, цунах дlадаха 39 эзар 375 сом, хил баха кхера санна, дайна дlадаьлар.

Дlахо долалургда тамашийна гlулакхаш. Массехк ди-бийса даьккхар стеллас ше lоежжача уллаш. Цул тlехьагlа кхы а дукхагlа ха яьккхар цо ПУЖКХ контора хьалхашка уллаш а. Хlанз из Грозне тоае йихьай, аьлар сога ПУЖКХ начальника М. Евлоевас бакъда, тешшаме из йола моттиг малагlа я ха са вlаштlехьадалапзар.

Хlаьта из-м вlалла а хlама дацар, М. Евлоевна а ПУЖКХ экономиста а из стелла мичахьара деначa малагlча ахчах хьаяьй, хьан баланса тlа я а хацар.

Шозза хьал-lай ваха вийзар са райисполкомера коммунальни боахама контора йолча цу хаттара духтlавала гlерташ. Юххера ПУЖКХ керттерча бухгалтеро Н. И. Ивановас дика кхетавир со. Аз сай аргlагlа Назране баха нах дlакхетабу: Стелла яьй 1984 шера. Цул хьалхагlа шиъ кхы а хиннай, цу моттиге. Ерригаш уж хьалъяьй, коммунальни служба отчетага диллача, город тоаяра лаьрхlача ахчах. Тахан цунах дола документаш корадагlац, хlана аьлча уж кхаь шера мара леладац. Цудухьа геттара хала хургда хьан заказагlа, из стелла яьр малав, михо йожорггйолча цунах селла дукха рузкъа дlаденнар а доадаьр а малав ха. Бакъда, цу хаттарашта жоп лоре дикагlа наб ергъяр Назранерча наха.

Цу стеллах дlадахийтача ахчах гаьнаш дlаегlаьларе е тротуараш ехкаяларе городе хозагlа-м хургъяр аьнна хеташ а ба цхьабараш.

Ж. БОГАТЫРЕВ.

IАЛАМА ХОЗАНЕ.

Х.-Б. ИСРАИЛОВА этюд.

САЛОlАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 3 СЕНТЯБРЬ.

В. И. Ленина цlерагlара майда. 17.00. Советски района художественни самодеятельноста отчетни концерт.

С. М. Кирова цlерагlара культуран салаlарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «Кlай бадья» яха шахматни клуб. 11.00. «Сакъердам» яха халхар. 16.00. Теннисах ловзара яхьаш. 20.00. Хроникально - документальни фильмаш.

1 май цlерагlара беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш хувцар.

В. И. Ленина цlерагlара ДК. 8.00. Барзкъаш — хlамаш ягареи тегареи курсаш. 8.30. Машинаца хьийза хlамаш яра курсаш. 8.40 Гитаристий берий кружок. 9.00. Массовикаш - затейникаш. 10.00. Нийллача наlарий ди. 11.00. Теникий театр. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Балетни студи. 18.00. Духовой оркестра концерт.

Н. К. Крупскаяй цlерагlара ДК. 16.00. Культура университет. «Сага творчески говзал хьахилара, искусства бола лоархlам. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаlара сайре.

С. М. Кирова цlерагlара ДК. 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 16.00. Кадайча, деналерча, низ болча наьха сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 10.00. «Боадонгара сердалга» яха устни журнал. 12.00. «Барзкъаш — хlамаш югар» яха клуб. 18.00. Кагирхой салаlара сайре.

«Красный молот» завода ДК. 11.00. lарбий мотт lомабу оаха. 17.00. Бешамаш езарий клуб. 18.00. Кагирхой салаlара сайре.

Пролетбата цlерагlара ДК. 13.00. Къоначар цlей. 14.00. «Теремок» яха клуб. 18.30. Духовой оркестра концерт. 19.00. «30 шерал дукхагlа ха яьннарашта» йола салаlара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 11.00. «Кружевница» яха клуб. 16.00. Конферанса школа, 17.00, 19.00. Видеотека. 19.00. Дискосайре.

КИМ цlерагlара клуб. 10.00. «Луч» яха фотоклуб.

Горонo СДЮСШОР школа. НГlАССР футболах ловзаш хьалхара моттиг яккхара физически культура вай коллективай «Динамо» — «Вайнах» командай клубни яхьаш.

С. Орджоникидзе цlерагlара стадион. 10.00. Физически культура коллективай командай профсоюзий ДФСО кубок яккхара футболах ловзара яхьаш.

1 Мая цlерагlча колхоза стадион. Физически культура коллективай командай профсоюзий ДФСО кубок яккхара футболах ловзара яхьаш.

ЗЭС спортзал. Батуте кхоссавара профсоюзий ДФСО чемпионат.

КIИРАНДИ, 4 СЕНТЯБРЬ

В. И. Ленина цlерагlара майда. 10.00. Театрализованни хьекха «Маьрша я хьо, гуйре!» Хетаю знаней Ерригсоюзний денна. 19.00. Городской дискотека. «Зама» яхача ансамбла концерт.

С. М. Кирова цlерагlара культуран салаlарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «Кlай ладья» яха шахматни клуб. 12.00. «Сакъердам» яха халхар дезарашта. 14.00. Духовой оркестр. 20.00. Хроникально-документальни фильмаш.

1 Мая цlерагlара беш. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш хувцар.

В. И. Ленина цlерагlара ДК. 8.00. Хlамаш ягареи тегареи курсаш, 8.30. «Росинка» яхача халхара ансамбль. 8.40. Машинаца хьийза хlамаш яра курсаш. 9.00. Балетни студи. 10.00. «Улыбка» яхача халхара халкъа ансамбль. 10.00. Нийллача наlарий ди. 10.00. Радиотехнически кружок. 11.00. «Фаьлгаш леладаьраш» яха киноклуб. 12.00. Бальнин дискои халхарий школа. 13.00. «Меридиан» яхача халхара халкъа ансамбль. 13.00. Оперни студи. 19.00. «30 шерал тlех ха яьннарашта» яха салаlара сайре.

Н. К. Крупскаяй цlерагlара ДК. 14.00. «Кьона краевед» яха клуб. 15.00. «Кьона ленинец» яха берий театр. Хlанз тхо цхьалхха бераш да» яха беседа. 19.00. Кагирхой салаlара сайре.

С. М. Кирова цlерагlара ДК, 10.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 12.00. «Малыш» яха клуб. Утренник. Эггара хьалхара I класс. 13.00. «УнахцIено» яха клуб.

Просвещене болхлой ЦIа. 10.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 12.00. «Салаlар — деза ди дац» яхача книжкай выставкана хьалхашкара беседа — обзор.

«Красный молот» завода ДК. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.00. «Планета тlара бераш барта да» яха тематически нинохьокхар.

Пролетбата цlерагlара ДК. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 18.00. «Хьаькъал боадонна духьал да» яха лекторий. 18.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 20.00. Дискотека.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Салоlача ден клуб. 16.00. «Ровесник» яха клуб. Старопромысловски района лакхерча классерча дешархочун ди. 17.00. 19.00. Видеотека. 18.00. «Круиз» яха информационно - музыкальни клуб.

1 Мая цlерагlча колхоза стадион. 17.00. Физически культура коллективай командай футболах ловзаш НГlАССР клубни хьалхара моттиг яккхара яхьаш. «Дружба» — «Монтажник».

ЗЭС спортзал. 10.00. Батуте кхоссавалара профсоюзий ДФСО чемпионат.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 СЕНТЯБРЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Илле улицагlа». Концерт.
9.00 — Мехкдаьттан газовии промышленноста болхлой денна хеталь. «Доинха мехкдаьтта». «Парте энергетически стратеги» яхача цикпацара телевизиопии документальни фильм.
10.00 — «Лотос» яхача ВНА концерт (Вьетнам).
10.25 — «Вай тlехье». «Советски культура фонд» яхача передачах долча хаттарашта дола жоп.
11.25 — «Очевидное — невероятное».
12.25 — Социализма мехкашка. «Тхьо шу даьннaчул тlехьагlа» яхача документальни фильма премьера (ЧССР).
12.55 — Союзни республикай киноискусство (Латвийски ССР).
14.30, 16.55, 00.15 — «Кердадараш».
14.40 — ВЛКСМ 70 шу дузаш. «Кlай сердал йовзаш» яха художественни фильм.
15.55 — «Массанена а хlарамена а», «Проблемагахьа юхь йолаш». Хургйола ценообразоване реформа ювцаш.
17.00 — Дунен халкъашта юкъера программа. «Лочкъаяь дlаяьккха Даьхе». США бахача индийски наьха вахарах дола документальни телевизионни фильм. Дlадолалуш къамаьл ду политически обозревателa В. С. Зорина.
18.20 — Поэзе минуташ.
18.25 — «Тхо шуга хьежаш да». Афганистана лаьтта хьахиннача иллей авторашцеи уж иллеш доахарашцеи вlашагlкхетар.
18.50 — Эггара хьалха ЦТ экрана тlа. «Кин-дза-дза» яха художественни фильм. 1-гlеи, 2-гlеи сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Шоттадийнахьа сайрийна. «Телевизионни хьоашал. Виргилиус Норейка».
23.50 — «Джаз... джаз... джаз...».

II ПРОГРАММА

8.00 — lуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Мысль». Студе довзийт... «Куранташ». «Революце майда, цlа № 1». (Ленинград).
9.00 — Хержараш. Абрамов Федор.
10.10 — «УнахцIено». lилма-популярни фильмаш.
11.05 — Кхоана — мехкдаьттан газовии промышленноста ди.
11.35 — Шун письмоех. Концерт (гlалгlай меттала).
12.05 — Саг. Лаьтта. Вселенне. Ведущи — Советски Союза шоэза Турпал, СССР летчик-космонавт В. И. Севостьянов.
13.05 — «Хьунагlара гуйре». lилман-популярни фильм.
13.15 — «Нежный возраст». Художественни фильм субтитраш а йолаш.
14.35 — «Ах бийса ялалехьа а яьиначул тlехьагlа а» (31 июле хиннар шоэлагlа).
16.20 — Информационни музыкальни программа (нохчий меттала).
16.40 — Киножурнал.
16.50 — «Воспоминание». Мультипликационни фильм.
17.00 — Хоккей. СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Рига). Перерыве (18.20) — Мотобол. Европа чемпионат.
19.15 — Футбол. СССР чемпионат. «Спартак» — «Черноморец». Перерыве (20.00) — «Бийса сатийна хийла шун, бераш!». «Буренушка». Мультипликационни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Союзни республикай студей фильмаш. М. Горьке. «На дне» яхача пьеса мотивех дола цу тайпара цlи йолча художественни фильма премьера. «Ереван» яхача телефильмай студи, 1986 ш. 1-гlеи, 2-гlеи сереш. Перерыве (23.00) — Кердадараш.

4 СЕНТЯБРЬ

КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

МЕХКДАЬТТАН ГАЗОВИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ.

8.00 — «Кердадараш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Наькъа тlара порядок» яхача документальни фильма премьера.
9.20 — «Спортлото».
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Гlуланх деш ва Советски Союза!»
11.30 — «Киноафиша».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Григех йола легенда». Мультипликационни фильм.
15.00 — СССР халкъа хьехархочунца Г. М. Кубраковца Останкино концертни студе вlашагlкхетар.
16.35 — «Дийна планета» яхача шийтта сери йолча документальни фильма премьера. 8-гlа сери — «Керда теза хий» (Великобритани).
17.30 — Футбольни обозрени.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — Кlирандийнахьара кинозал. «Стеклянная гармоника». Мультипликационни фильм. «Славься, Мария!». Документальни фильм.
19.30 — «Виктор Крохин шоэлагlа тохавалар». Художественни фильм (хьалххара).
21.00 — «Ха».
21.40 — Композитора Е. Крылатова авторски сайре. Перерыве (22.35) — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядке отта!
8.15 — «Мысль» яха программа. Вай беш. Ведущи — юртбоахама lилмай кандидат Б. А. Попов.
8.50 — Портреташ. Александр Грин.
9.35 — «Горизонт» яха киноальманах. 1. «Лицея день заветный». 2. «Кубики, роботы и звездное небо». 3. «Триумфы геометрии».
10.15 — «Дуненна гонахьа». Киноальманах.
11.15 — Экономически знаней лардаш. Журнал. «Телеэко». Къахьегама коллективай советаш.
11.50 — «Къаьнача спектаклах дола дагалувцамаш». lилма-популярни фильм.
12.20 — Замечательни боячa наьха вахар. Н. И. Лобачевский.
12.50 — «Дийнлургва хьо кердача вахара». «Народни воле» исполкома членах В. Н. Фигатнерах.
13.25 — «Чебурашка школе вода». «Пилла кlориг цамогаш хиннай». Мультипликационни фильмаш.
13.45 — «Со хиннавецаре...» яхача телевизионни документальни фильма премьера. (Саратов). (Кулгалхо харжара проблемахи хlаране вахара позици кийчъярахи).
14.20 — Тха города музыка. Киевера передача.
15.05 — «Дlа а юха а». Юртара дlа хlана ух кагирхой.
15.35 — «Энергични нах» яхача телевизионни спектакла премьера. Автор — В. Шукшин.
18.00 — Музыкальни абонемент.
19.00 — «Судьбе завистливой назло» яхача документальни фильма премьера. Яздархочун. Н. А. Островске творчествох.
19.30 — «На арене яки» яхача фильма-концерта премьера.
20.00 — «Сатийна хийла шун, бийса, бераш!». «Хьуна фаьлг», леладу». Документальни фильм.
20.15 — Илли доакх Пермски филармоне маlача наьха вокальни квартето.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Спортлото-82». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

5 СЕНТЯБРЬ.

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

17.10 — Керда хоамаш.
17.15 — «Каьрдига бургац» яха клуб.
18.00 — Юхасаца, ха.
18.45, 23.05 — Тахан дунен тlа.
19.05 — Кхийнарашта йола мультипликационни фильмай премьера. «Расчет йолаш саг йоалаяр». «Лаьттеи форда тlеи».
19.15 — XIX партконференце новкъа. «Гlишлонхо», Гlишлон балхий дикал—йизза хозрасчет йолча хьалашка. Л. Н. Толстой ваь 160 шу дизарга. «И свет во тьме светит» яхача телевизионни спектакла премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Телевизионни спектакль дlахоахьар. «И свет во тьме светит».
23.15 — «Музыкеи вайи».

II ПРОГРАММА

17.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
17.35 — «Пешка чура кхераме цlи». lилма-популярни фильм.
18.05 — «Ладувгlалаш, бераш!»
18.15 — «Чlоагlа романс!» Художественни фильм. 1 сери.
19.25 — «Нохч-Гlалгlайче». Информационни программа.
19.40 — «Вай лаьтта дагадеха».
20.00 — «Даькъала хийла шун бийса, бераш!» «Умка». Мультипликационни фильм.
20.15 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Дийна планета». Документальни фильм. 8 сери. «Керда, теза хий». (Великобритания).
22.45 — «lуйрийнара почта».
23.15 — Керда хоамаш.

РАДИО

3 СЕНТЯБРЬ

ШОАТТА

7.40 — «Хьувкъама экзамен йоллийт» (нохчий меттала).
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — 8.45 — «Доттагlленца ба вай низ» (нохчий меттала).
10.40 — «Обществан закони» яха радиожурнал (гlалгlай меттала).
11.00 — 12.00 — «Камертон». Кагирхошта лаьрхlа — информационно-музыкальни программа.
12.30 — Сатирически микрофон (нохчий меттала).
12.50 — «Хозрасчета хьалашка» (гlалгlай меттала).
13.05 — 13.15 — Реклама.
15.15 — «Перестройка практика»: проблемаши решенеши.
16.00 — 17.00 — «Лехам» (Поиск) яха музыкальни программа.
18.20 — 19.00 — Шун письмоех оттадаь концерт.

4 СЕНТЯБРЬ

КIИРАНДИ

МЕХКДАЬТТЕН ГАЗОВИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.15 — 9.00 — Дlаэца тха моаршал.
11.20 — 12.00 — Мехкдаьттеи газовии промышленноста болхлой Ден хетадаь концерт.
15.15 — 15.30 — «Эффективни къахьегаман унахцlена бытаи тlехьа» яха радиожурнал (нохчий меттала).
16.00 — Литературни Нохч-Гlалгlайче.
16.30 — «Къона тlехье» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Дагестана ашараш.
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагlал долчарна лаьрхlа концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-37-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05236. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2915.